

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Bakalářská práce

2014

Jan Vítovec

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Domácí násilí z pohledu policejní práce

Vypracoval: Jan VÍTOVEC
Vedoucí práce: doc. PhDr. Miroslav Somr, DrSc.

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce panu docentu Miroslavu Somrovi, a to nejen za podnětné vedení a cenné připomínky, ale především za trpělivost a shovívavost při psaní a dokončování bakalářské práce.

Obsah

ÚVOD	5
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	7
1.1 Vymezení pojmu domácího násilí a jeho příčiny	7
1.2 Projevy domácího násilí.. .	8
1.3 Znaky domácího násilí	9
1.4 Vybrané mýty o domácím násilí.....	11
2 AKTÉŘI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	14
2.1 Oběť.....	14
2.1.1 Typologie oběti (žena, senior, dítě jako oběť)	14
2.1.2 Psychické, emocionální poruchy	18
2.2 Pachatel.....	21
2.2.1 Typologie pachatele	22
2.2.2 Chování pachatele	22
2.3 Pomoc obětem domácího násilí.....	24
2.4 Pomoc pachatelům domácího násilí	27
3 POSTUP POLICIE ČR PŘI ŘEŠENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	28
3.1 Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím	28
3.2 Postup policie před účinností zákona	29
3.3 Postup policie po účinnosti zákona	30
4 PREVENTIVNÍ ČINNOST ZE STRANY POLICIE ČR.....	35
4.1 Celorepublikové projekty	35
4.2 Prevence před domácím násilím v Plzeňském kraji	36
5 VÝZKUM POLICIE VS. DOMÁCÍ NÁSILÍ	37
5.1 Předpoklady výzkumu	37
5.2 Souhrn výsledků dotazníku.....	37
5.3 Vyhodnocení předpokladů výzkumu	40
5.4 Navrhovaná řešení	44
6 ŽIVOTNÍ PŘÍBĚHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	46
ZÁVĚR	50
POUŽITÁ LITERATURA	52
SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

Lidská společnost se potýká s nepřeberným množstvím sociálně patologických jevů. Jedním z nich je také domácí násilí. Tato dvě slova jsou v poslední době velice používaná. Nejčastěji ve spojitosti násilí mužů na ženách. Jedním z důvodů ukončení ignorace takového jednání je bezesporu zásah feministického hnutí, které postavilo násilí mužů na ženách do pozice společenského problému. Po dlouhou dobu bylo totiž domácí násilí považováno jako normální věc. Po uzavření sňatku dívka přestal ovládat otec a takové jednání přebíral manžel. Trest za neposlušnost byla brána jako samozřejmost a to i proto, že v podvědomí lidí vládlo, že by si manželský pár měl problémy řešit sám bez pomoci druhých. Díky rezoluci o potírání domácího násilí se od roku 1985 začíná o tento fenomén zabývat i OSN.

Problematika domácího násilí je poslední dobou jedno z nejdiskutovatelnějších témat, které prošlo celou řadou zásadních změn. Tyto změny odstartovala v roce 2004 novela zákona č. 140/1961 Sb, která ukotvila do trestního zákona novou skutkovou podstatu trestného činu, konkrétně § 215a Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Nejzásadnější změna je spojená s účinností zákona č. 135/2006 Sb. Zákon na ochranu před domácím násilím je založen na spolupráci tří složek: policie, soudů a intervenčních center. Policie České republiky může ochránit oběť domácího násilí prostřednictvím institutu vykázaní. V trestním zákoníku platném od 1. ledna 2010 se objevuje nový trestný čin nebezpečné pronásledování neboli stalking. Lze konstatovat, že poslední dobou se problematika domácího násilí dostala do povědomí lidí více. Je to dáno i medializací jednotlivých případů. Možná nebo právě díky tomu se zkvalitňuje i citlivý přístup k obětem a jednání s nimi. Stejně tak ale prošel obrovskou transformací i přístup k pachatelům, kterým jejich agrese ve vztahu přerostla takřikajíc přes hlavu. V současné době se rozšiřují projekty, při kterých dochází za využití psychoterapie k uvědomování si původu agresivních podnětů a hlavně přebírání odpovědnosti za své činy ze strany klientů.

Bakalářskou práci na téma domácího násilí jsem si vybral především proto, že již několik let pracuji u Policie České republiky. Na pozici inspektora stálé služby na obvodním oddělení se s domácím násilím setkávám osobně. Mohu konstatovat, že ne vždy řeším klasickou formu domácího násilí, při které je muž pachatel a žena oběť.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První – teoretická je tvořena vymezením pojmů, zabývá se tím, co domácí násilí je a mýty o něm a samozřejmě nechybí popis postupu policie při řešení případů této problematiky a prevence.

Druhá – praktická část je tvořena kvantitativním výzkumem. Zaměřil jsem se přitom na policisty s úmyslem zjistit, jak tuto problematiku vidí oni a to z pohledu zakročujících policistů. Záměrně jsem vybral pět různých obvodních oddělení v rámci Plzeňského kraje. Dotazník tedy vyplnili nejen policisté sloužící v Plzni, ale z okolních vesnických útvarů. "

Cílem bakalářské práce je získat ucelený pohled nejen na tuto problematiku jako takovou, ale také na možnosti ze strany policie jak případy řešit a jak jim předcházet.

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

„Domácí násilí je v České republice vážný problém. Statistiky a výzkumy uvádějí, že nějakou zkušenost s násilím má každý druhý člověk u nás, čtvrtina populace nad 15 let má dokonce osobní zkušenost s domácím násilím, ať v roli svědka, oběti, či násilníka.“¹

Domácí násilí se může vyskytovat ve všech vrstvách společnosti. Lze jej nalézt u rodin sociálně slabých, ale i dobře postavených. Postihuje rodiny nezaměstnaných, ale také podnikatelů, státních zaměstnanců či lékařů. Právě proto je nutné jej řešit na všech možných úrovních. V naší společnosti vstoupilo domácí násilí do podvědomí lidí po roce 2000 a to jako problém jedné z nejskrytějších, nejzávažnějších a nejrozšířenějších forem násilí. Problematikou tohoto druhu násilí se zprvu zabývaly převážně orgány státní správy, zdravotnictví, sociální, pedagogické a samozřejmě právní. S odstupem času se postupně přidávaly také patřičné neziskové organizace.

1.1 Vymezení pojmu domácí násilí a jeho příčiny

Ačkoliv není v žádné odborné literatuře uvedena jednotná definice termínu domácí násilí, a proto existuje v každém státě, organizaci i u orgánů státní moci jiný výklad, lze obecně shrnout, že:

Domácí násilí (Domestic Violence) je fyzické, psychické, ekonomické nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita incidentů se stupňuje a má za následek ztrátu schopnosti zastavit incidenty včas a vyřešit narušený vztah.² Ačkoliv je ve většině případů obětí žena a útočník muž, mohou se v některých případech role obrátit. V podstatě jde o to, že chování jednoho z partnerů vyvolává strach u druhého a to bez ohledu na pohlaví jedinců. Často součástí domácího násilí bývají i bývalí partneři. Nutno podotknout, že ne vždy musí jít o problematiku mezi mužem a ženou. Domácí násilí může být páchané též na dětech, starých osobách nebo mezi partnery

¹ Tomáš J. *Slovo na úvod*. In Sborník textů k problematice domácího násilí. Bc. Alena Nedvědová, Mgr. Lenka Vaníčková, Mgr. Zuzana Chomová. Praha: Centrum sociálních služeb Praha, 2010. s. 6

² <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

v homosexuálních vztazích. Přitom nejde ani tak o násilí jako takové, jako spíš o to, proti komu a za jakých podmínek je užito.

V současné době existuje celá škála teorií o tom, jaké jsou vlastně příčiny samotného násilí. Spoustová a Vaňková vidí příčiny v:

- a) individuálních faktorech – závislost na psychice a osobnosti partnerů. Jiné faktory patřící do této skupiny nebyly zjištěny
- b) sociálně-psychologických faktorech – šíření mezigeneračního násilí v návaznosti na zážitky z raného dětství
- c) sociálně kulturních faktorech – domácí násilí ovlivňuje sociální nerovnost, postavení a vzdělání
- d) feministické teorii spojitost s kontrolou ženy³

1.2 Projevy domácího násilí

Jak již bylo řečeno, domácí násilí nemá jen podobu fyzických útoků. Silnější z obou aktérů má takřikajíc navrch a svým chováním vyvolává strach u své oběti, s cílem jej ponížít nebo zranit. Podle Buskotte rozlišujeme formy násilí:

- **psychické násilí** – patří sem různé formy vyhrožování, zastrašování, slovní týrání nebo omezování. Pachatel svou oběť ponížuje, například jí říká, že je hloupá, neschopná či ošklivá. Dalším projevem psychického násilí dle výše uvedené autorky patří také izolace partnera od jeho rodiny, přátel. Tento druh násilí je nejčastější a zároveň nejvíce bolestivý. Často vede k neurotickým projevům, psychickým poruchám. V každém případě neustálé ponížování a srážení oběti vede časem k jejímu znejistění a ztrátě sebevědomí. Nežřídko je předzvěstí dalších forem domácího násilí.
- **sexuální násilí** – sexuální styk ze strany partnera musí být násilný, proti vůli oběti. Projevuje se především v situacích, kdy je žena oběť a muž pachatel. Sexuální násilí bývá pro mnoho aktérů velice nejasným pojmem. Obzvláště muži si myslí, že sex je pro jejich manželky vlastně povinností a podle toho se i chovají.
- **fyzické násilí** – zpravidla začíná slabšími projevy jako je pohlavek, postrkávání či facka. Postupem času zpravidla vyústí kopání, škrcení a fyzickým útokům

³ Voňková J., Spoustová I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008. s. 46-48.

různými předměty. V některých případech může tento druh násilí skončit pokusem o vraždu či dokonce vraždou.

- **ekonomické násilí** – projevuje se především v omezování finančních prostředků, které oběť dostává na příděl. Zároveň jí bývá odepíráno hledat si zaměstnání a není výjimkou, že oběť musí o peníze i prosit. Oběť je tedy na tyranovi finančně závislá.⁴

Jiní odborníci přidávají další formy násilí:

- **sociální násilí** – pachatel rozhoduje o společenském životě celé rodiny, vybudovává si negativní vliv dětí a jiných osob vůči oběti, izoluje ji od rodiny, příbuzných, přátel.
- **emocionální násilí** – pachatel kontroluje oběť, zejména její pohyb, kam chodí, s kým se stýká a koho navštěvuje. Vyhrožuje oběti například tím, že ji připraví o děti a oběť vydírá též citově.
- **zastařování** – v oběti je vyvoláván strach, je jí vyhrožováno, dochází k ničení majetku a i týrání zvířat. Velmi často pachatel vyhrožuje opuštěním rodiny, sebevraždou nebo vraždou.
- **zneužívání práv** – absolutní moc, povyšování se nad oběti, nadřazenost
- **vyčerpání a citové týrání** – odpírání jídla, odpočinku, příkazování stále se opakující a nesmyslné činnosti, nadávky střídající se s občasnou laskavostí, vyvolávání pocitů viny

Podle Fryštáka a Střílkové je u nás domácí násilí nejčastěji projevem kombinace psychického a fyzického násilí. Druhou příčku pomyslného žebříčku zaujímá psychické násilí jako samostatný projev.⁵ Nejméně častá je forma sexuálního násilí. Co se prokazování týče, fyzické násilí lze prokázat snadno, obtížně lze prokázat forma psychická, sexuální a ekonomická, neboť nemají žádnou vnější podobu.

1.3 Znaký domáciho násilí

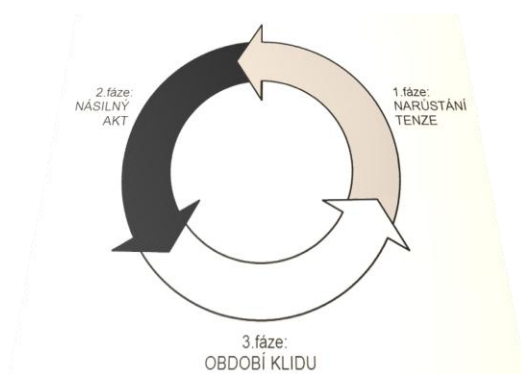
Aby se jednalo skutečně o domácí násilí a ne jenom o běžné rodinné hádky a spory, musí vykazovat určité znaky:

⁴ Buskotte A. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. s. 40-42.

⁵ Střílková P., Fryšták M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Brno: Novpress, 2009. s. 15.

Dlouhodobost a opakovanost – za domácí násilí nelze považovat jednorázový násilný spor, a to bez ohledu na jeho závažnost. Teorie podle Walker říká, že oběť bývá ochotná setrvávat v takovém vztahu kvůli opakujícím se střídání jednotlivých etap:

obr. 1 **Perioda násilí**

První fáze, **nárůst tenze**, při které dochází k mírným incidentům, zprvu velmi nenápadně, kdy má oběť potřebu tyto neshody omlouvat. Postupně ale u oběti přichází strach z možného násilí.

Druhá fáze (**násilný akt**) je velmi krátká. Může trvat i jen několik minut, a je projevem otevřeného násilí a za následek může mít zranění, případně až smrt.

Třetí fáze nebo-li **období klidu**, slouží k uklidnění situace. Násilník se omlouvá a slibuje nápravu. Oběť mu uvěří a ztrácí sílu k odchodu. Tento koloběh se neustále opakuje a dominují mu tři faktory: strach, naděje a láska. (Marvanová-Vargová et al., 2008).

Stálost rolí – domácí násilí vs. italská domácnost. Při tzv. italské domácnosti nelze určit oběť a násilníka, ačkoliv zde lze nalézt opakovanost, dlouhodobost i eskalující projevy. Role se střídají a násilí se dopouštějí obě strany. U domácího násilí jsou role pevně stanovené. Jeden je vždy oběť, druhá osoba je vždy násilník.

Společně obývané místo – násilí za zavřenými dveřmi. Jde o snahu agresora skrýt násilí před zraky druhých osob. Odhalení domácího násilí je velice obtížné, neboť jde o jednání bez svědků a dostatečných důkazů proti pachateli. Zde je potřeba také zmínit silné citové pouto mezi obětí a násilníkem, které ohrožené osobě brání včas se agresorovi vzepřít a z takového vztahu odejít.

Eskalace a četnost násilí – zprvu se útoky na lidskou důstojnost projevují jako psychické násilí, zpravidla ve formě příkazů, zákazů a pokynů. Pachatele charakterizuje žárlivost, která vede určování pravidel společného soužití. Svou oběť uráží, zesměšňuje, omezuje a ponižuje. Násilí se stupňuje, je doplňováno fyzickými útoky proti zdraví, tedy eskaluje. Etapa klidu (líbánek) se zkracuje až nakonec vymizí úplně. V tu chvíli agresor plně oběť ovládá a má nad ní maximální moc. Rychlou eskalaci podněcuje užívání alkoholu nebo jiná závislost.⁶

1.4 Vybrané mýty o domácím násilí

Společnost v současné době vidí domácí násilí jako závažný problém, ale i přesto existují různé mýty, které vážnost situace podtrhují. Spouštějícím faktorem mýtů jsou obava oběti radikálně násilí řešit nebo se alespoň svěřit. Zpravidla dochází k vytváření překážek při hledání účinné pomoci. Nejznámější mýty:

✓ **Násilí je doménou pouze problémových rodin**

Domácí násilí se vyskytuje napříč širokým spektrem obyvatel. Jen v některých skupinách se lépe utají. Nerozhoduje rodinný příjem, vzdělání aktérů ani společenské postavení. Oběti z některých sociálních skupin ale mají strach se s problémem svěřit. Roli zde hraje obava o ztrátu zaměstnání, špatné pověsti rodiny, obava z nového začátku.

✓ **Je to jejich věc, budu dělat, že o tom nevím**

Alibistický přístup nepřímo domácímu násilí napomáhá. Domácí násilí není v žádném případě soukromá záležitost, neboť porušuje i základní ustanovení Ústavy ČR o lidské důstojnosti. Jde o jednání, které nesmí být za žádných okolností tolerováno a přehlíženo. Navíc pomoc obětem zvenčí se ukázala jako jedna z nejúčinnějších.

✓ **Všude je něco, žádné manželství není bez chyb**

⁶ Marvánová-Vargová B., Pokorná D., Toufarová M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. s. 36.

Bagatelizace situace a naprostá ignorace je mezi lidmi častým jevem. Důležité je rozlišit běžné domácí hádky od domácího násilí. Hádky jsou ukončeny dohodou mezi oběma partnery, násilí určuje útočník.

✓ **Střízlivý by to nikdy neudělal, za to může alkohol**

Je pravda, že u opilých lidí lze pozorovat zvýšené sklony k násilí, neboť je alkohol stimulátor uvolnění agresivity. To však neznamena, že je jedinou příčinou násilného jednání vůči osobě blízké. K násilí dochází i ve střízlivém stavu, jen útoky v opilosti bývají brutálnější a bez větších zábran.

✓ **Jen tak se to neděje, musí mít důvod**

Provokace útočníka ze strany oběti, to je další mýtus rozšířený mezi lidmi. Provokací se rozumí mnohdy i maličkosti, jako je pozdní příchod domů, nepovolená návštěva přátel nebo kritika vůči útočníkovi. Žádná akce ze strany oběti nemůže vyvolat reakci v podobě domácího násilí. Za takové jednání je zodpovědný vždy agresor sám. Provokace je ale tvrzením, které vždy pachatel uvádí jako svoji obranu.

✓ **To není možné, nevypadá jako násilník**

Další blud tkví v tom, že podle většiny lidí je násilník poznat na první pohled. Přitom agresor může být ve společnosti vážená osobnost nebo charismatická s vybraným chováním.

✓ **Tak hrozné to zase nebude, když jsou pořád spolu**

Prvotním vjemem oběti je snaha o nápravu, oběť žije v naději, že se vše zlepší. Pakliže se osoba zastávající tento názor nesetkala s domácím násilím osobně, nemůže vědět, co oběť prožívá a nemůže znát její pocity. Nemůže tedy soudit závažnost situace a tvrdit, co by ohrožená osoba měla udělat. V každém případě dominuje u každé atakované osoby šok z dané situace, kdy nemůže uvěřit tomu, že se něco podobného stalo zrovna jemu. Jedno mají všechny oběti společné – snaha o řešení situace, předcházení konfliktům a důvěra v lepší zítřky.

✓ **Útočník je vždy muž, žena je jen oběť**

Agresor je vždy „silnější“ osobnost. Ne vždy je ale tou silnější osobností právě muž. Při fyzické a sexuální formě zpravidla ano, ale u dalších forem může figurovat v roli pachatele i žena. Jde o to získat nad druhým maximální moc a

svým chováním v něm vzbudit strach. Pak i padesátikilová žena může týrat svého stokilového partnera.

2 AKTÉŘI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Domácí násilí si nevybírá, postihnout může kohokoliv napříč širokým spektrem obyvatel, bez rozdílu věku, povolání, vzdělání, náboženství či kultury. Jeden z mýtů, který mezi lidmi koluje, je ten, že oběť je vždy žena. Ačkoliv jich je skutečně většina, není to pravidlo. Pokud v tuto chvíli opomeneme, že obětí může být senior či dítě, jsou známy případy, že obětí je muž. Dlouhou dobu se o muži jako oběti nemluvalo. Částečně je to způsobeno tím, že výzkumy byly prováděny z feministického hlediska, ale také svou roli sehrává mužská ješitnost. Obava způsobená strachem z posměchu přiznat, že je chlap týrán ženou. Ostatně těžko by asi někdo uvěřil tomu, že drobná, křehká žena může týrat stokilového chlapa. Ale jak již bylo řečeno, domácí násilí není jen fyzické, ale také duševní, ekonomické či sexuální. Ale domácí násilí není doménou jen heterosexuálních párů. Provedené výzkumy prokázaly, že se s tímto problémem potýkají také homosexuální páry. Mezi domácím násilím nejohroženější skupiny lze jednoznačně zařadit ženy, děti a seniory tedy staré lidi.

2.1 Oběť

Typická oběť domácího násilí není s určitostí k poznání na první pohled, ale je jasné, že je ovlivněná díky domácímu týrání nejen fyzicky a psychicky, ale v důsledku toho může mít problémy i v zaměstnání v podobě např. časté absence, snížení pracovního nasazení a výkonnosti.

Ohrožená je i sociální a zdravotní oblast oběti, která před násilím utíká a snadno se může stát třeba bezdomovcem. Po zdravotní stránce je jasné, že oběť trpí fyzickými útoky, ale to není vše. Oběť můžou postihnout poruchy emocí, deprese, mohou se u ní projevit sebevražedné sklony nebo se oběť uchýlí k alkoholu. Poměrně častým jevem je posttraumatická stresová porucha.

2.1.1 Typologie oběti (žena, senior, dítě jako oběť)

Typologie oběti může být vytvořena několika formami dělení. Podle Voňkové a Spoustové jsou důležitá tato kritéria:

- věk – děti (nezletilci i mladiství), dospělí, senioři
- pohlaví
- chování – provokativnost, útočnost, nevědomost, neopatrnost
- vztah – osoby sobě si blízké, známé nebo cizí
- životní styl

Autorky uvádějí ještě další kritéria:

- dle prožitého trestného činu
- dle reakce na trestný čin (pasivní, aktivní, panická)
- interakce pachatel vs. oběť, kdy dochází k rozlišení základních typů obětí:
 - a) oběť zúčastňující se – jde o tzv. vztahové delikty. Vztah pachatele a oběti graduje po jejich vzájemném poznání se, které pachatele motivuje k násilným trestným činům.
 - b) oběť se nezúčastňuje – oběť se necítí ohrožená, neboť se s pachatelem vzájemně neznají
 - c) oběť jako provokatér – došlo k zlehčení nebezpečné situace, tím se oběť vystavuje nebezpečí, protože útočníka vyprovokovává k násilnému jednání
 - d) latentní oběť – všechny viktimogenní ukazatele jsou shromažďovány u oběti a nejsou ze strany veřejnosti spatřovány. Takové trestné činy jsou páchany zpravidla v rodině a domácnosti a jsou vysoce latentní.
 - e) oběť nepravá – osoba vyskytující se v nesprávnou dobu na nesprávném místě⁷

Jak již bylo během výše uvedeno, obětí domácího násilí může být kdokoliv. Výzkumy a studie ovšem poukazují na fakt, že převážně jsou týrané **ženy** – partnerky, družky, manželky. Na počátku každého vztahu je žena naplňována láskou, je zaplavena dárky a partner je k ní pozorný. Ženě je to velice příjemné, ale s postupem času se tato pozitiva vytrácejí a žena se, ačkoliv by to chtěla, začíná stávat „mužovým majetkem“ a bohužel je s ní i tak jednáno. Nejedna oběť se po tomto zlomu obviňuje, že za vzniklou situaci může ona sama a bojí se své trápení jakýmkoliv způsobem zveřejnit. Žena jako

⁷ Voňková J., Spoustová I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem 2008. s. 75-76.

oběť ztrácí sebevědomí a sebeúctu, je u ní zřejmý strach z dalších útoků, a tak žije v neustálém stresu. Tyrané pak své oběti utvrzují v tom, že si takové chování zaslouží a jestliže se oběť někde zmíní, stejně jí nebude nikdo věřit. V tomto stádiu je strašně důležitá reakce rodiny a blízkých přátel. Nejednou se stalo, že se oběť přišla svěřit a dočkala se té nejhorší reakce. Místo pomoci jim bylo řečeno, že je to jejich problém a musí si ho vyřešit sami. Tyto reakce vedou jednoznačně k tomu, že se oběť utvrdí v tom, že je ona sama vinna a cítí se osamělá. Podle Landenburgerové prochází žena jako oběť čtyřmi hlavními fázemi:

- **připoutání se** – vztah se rozvíjí a spolu s ním i týrání. Žena vidí svého partnera jako „vyvoleného“ a jakékoliv náznaky násilí bagatelizuje a zlehčuje. Navzdory tomu, že nepovažuje partnerovo chování za násilné, snaží se plnit všechny jeho požadavky.
- **snášení násilí** – násilí pokračuje. Oběť trpí chováním manžela a je vděčná za každou zbývající kladnou chvíli ve vztahu. Žena věří muži, který lituje svého chování a slibuje, že se to již nebude opakovat. V tuto chvíli již žena přemýšlí, zda s mužem zůstat nebo od něho odejít. Situaci ve vztahu si plně uvědomuje a hodnotí.
- **osvobození se z nevyhovujícího stavu** – násilí ve vztahu již převažuje nad dobou klidu. Žena již zpravidla hledá pomoc a útočiště u blízkých osob, někdy se vyskytují i myšlenky na sebevraždu.
- **odpoutání se a uzdravení** – na počátku stálo zjištění, že vztah je plný násilí. Žena nakonec násilníka opouští a začíná žít nový život. Její situace se zlepšuje, začíná opět získávat ztracené sebevědomí.⁸

Senioři jako osoby, se kterými je zle zacházeno se dostali do podvědomí společnosti až právě jako oběti domácího násilí. Jejich zdravotní stav, osamělost, izolovanost spojená s vysokou důvěřivostí jsou faktory, díky kterým by měl být seniorům poskytnut shodný zájem jako například dětem – obětem trestných činů. U starších osob se lze také setkat se všemi formami domácího násilí, počínaje psychickým, fyzickým a sexuálním. Zpravidla nejčastěji je ale týrání seniorů spojeno s ekonomickým násilím. Rozeznat, zda jde o týraného seniora je velice složité, neboť

⁸ Marvánová-Vargová B., Pokorná D., Toufarová M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. s. 50-51.

takové oběti si to velmi často ani neuvědomují. V nevyhovujícím přístupu rodiny vidí svoje selhání ve výchově, a tudíž mají tendenci přebírat za ně zodpovědnost. Podle Martínkové bylo policií v letech 1994 – 2007 evidováno 64 491 obětí trestných činů ve věku nad 60 let. Roční průměr těchto obětí je tedy v uvedených letech 10,3%. V roce 2004 prošla novela trestního zákona a nově byla zavedena skutková podstata trestného činu, konkrétně § 215 a tr. zák., týrání osoby žijící ve společné obývaném bytě nebo domě. Na základě této novelizace došlo od měsíce červen 2004 až do konce roku 2007 celkem 189 případů, kdy obětí byly osoby nad 60 let a většinou šlo o ženy.⁹ Nutno podotknout, že toto číslo nemusí být konečné. Jde jen o ty případy, které policie evidovala a které jí tudíž byly oznámeny.

Dětství má být nejkrásnější a nejšťastnější období lidského života. Je to doba bezstarostnosti plná her a šťastných prožitků. Alespoň tento názor převládá v podvědomí většiny lidí. Bohužel ne všechny děti mají takové štěstí a skutečně nejranější období života prožívají ve štěstí a harmonii, obklopeni láskou a milujícími rodiči. Již několikrát během bakalářské práce bylo zmíněno, že domácí násilí je prováděno mimo zraky veřejnosti, za zavřenými dveřmi, kdy jsou svědky jen němé zdi obydlí a také děti. Děti, které násilník nevynechá ze svých násilnických sklonů. Děti jsou tedy jedinými svědky všeho týrání, bití, ponižování a nadávání. Tato situace na ně samozřejmě zcela doléhá, ale bohužel se nemohou bránit. Jen samotná přítomnost takovému jednání ohrožuje jejich psychický vývoj a jejich budoucnost. A to nemluvíme o tom, že jsou samy někdy vystaveny útokům násilníka.

„Dítě, které se stalo svědkem násilí mezi rodiči, musíme považovat za oběť domácího násilí, protože „pouhá“ přítomnost u domácího násilí má silný negativní dopad na utváření osobnosti dítěte.“¹⁰

I když dítě nebylo samo o sobě zneužíváno, prožitky z incidentů domácího na něj má traumatizující vliv. Pokud dítě vyrůstá v takovém prostředí, osvojuje si nežádoucí vzorec chování. Věnují pozornost odlišným starostem než jeho vrstevníci, mají odlišné zájmy a potřeby a celkově na vzniklé situace reagují jinak než jeho vrstevníci. Připomeňme jednu z naprostých absurdit, a tou je fakt, že ženy zůstávají po

⁹ Martínková M. *Údaje o v ČR policií evidovaných obětech ve věku 60 a více let a o osobách, které byly za trestnou činnost na těchto jedincích trestně stíhány během čtrnáctiletého období (1994 – 2007)*. In Špatné zacházení s osobami pokročilého věku – se zvláštním zřetelem k domácímu násilí. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. str. 27.

¹⁰ Marvánová-Vargová B., Pokorná D., Toufarová M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. s. 80.

boku tyranů „kvůli dětem“, aby ony neztratily otce. Paradoxně jim tímto rozhodnutím přitěžují.

Pomoc dětem, jakožto přímým svědkům domácího násilí probíhá většinou v individuální nebo skupinové terapii. Děti se zde učí jak přivolat pomoc, vysvětluje se jim, že konflikty nevznikají jejich vinou, nejsou v žádném případě za ně odpovědné a aby do nich nezasahovaly. Otevřeně na terapiích vyjadřují své obavy, zklamání z dění v rodině a strach z toho, co bude následovat. Bohužel je stále velký počet případů, kdy se domácí násilí neodhalí. Takto postiženým dětem se nedostane psychologické péče a pomoci a ty následně mívají problém i v budoucnu, neboť násilí bude vnímat po celou dobu dětství. Problematické budou i jeho samotné vztahy a to už ve stádiu jeho navazování. Naneštěstí je dítě jako oběť lehce přehlíženo, pokud ono samotné neutrpí fyzickou újmu. Přitom jsou psychické následky nedožrnné. U dítěte, které bylo aktérem domácího násilí, mluvíme o syndromu CAN (Child Abuse and Neglect). Jde o syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

2.1.2 Psychické, emocionální poruchy

Pokud oběť zůstává ve vztahu dlouhou dobu, může se u ní vyskytnout některá z psychických nebo emocionálních poruch. Mezi nejznámější patří syndrom týrané ženy, stockholmský syndrom, posttraumatická stresová porucha a u dětí již zmiňovaný CAN.

Syndrom týrané ženy – k zneužívání žen dochází údajně asi v 95% partnerských vztahů. Případy, kdy je obětí muž, jsou vzácnějšími jevy, proto je syndrom nazýván syndrom týrané ženy. Přitom samotné oběti navzdory násilí setrvávají ve vztahu a dokonce případná fyzická zranění zlehčují. To je naprosto nepochopitelné pro jejich okolí, které spatřují vysvětlení situace v tom, že je oběti násilí příjemné, líbí se jí, a proto s agresorem zůstává. *Syndrom týrané ženy je definován jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí. Syndrom týrané ženy se skládá z poměrně bohaté mozaiky*

*různých projevů, v konkrétním případě mohou být některé symptomy zvýrazněny, jiné naopak ustupují do pozadí.*¹¹

Stockholmský syndrom (Stockholm syndrome) – je paradoxní psychologický jev, který obecně popisuje sympatie zajatců ke svým věznilům. Pojem Stockholmský syndrom se používá od roku 1973, kdy byla přepadena jedna ze stockholmských bank.¹² Lupiči tehdy zadrželi několik rukojmích, které drželi 130 hodin. Během té doby si jedna z rukojmích vytvořila k lupiči silný citový vztah, a když rukojmí poté osvobodila policie, pohlížela na ně jako na nepřátele.

Mezi aktéry domácího násilí existuje vztah, ve kterém se oběť ztotožňuje s jednáním partnera – agresora. Souhlasné stanovisko vyplývá především ze strachu o svůj život.

Jsou známy čtyři faktory pro vyvolání stockholmského syndromu:

- ohrožení života oběti
- přesvědčení oběti o neexistenci východiska
- přechodné sympatie k násilníkovi
- izolace oběti od okolního světa¹³

Posttraumatická stresová porucha (PTSD)– jde o samostatnou jednotku doplňující poruchy přízpusobení. Tato těžká úzkostná porucha se může rozvinout tehdy, pokud oběť prožije jakýkoliv traumatizující zážitek. Symptomy této poruchy je opakování události, noční můry. Děti (obzvláště pak ženy) prožívající násilí v dětství vyhledávají v dospělosti partnery s násilnickými sklony. Oběť odmítá vše, co ji může

¹¹ Help24. *Oběti domácího násilí*. [online]. C2001-2009 [cit. 2.6.2013].

Dostupný z http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=obeti_domaciho_nasili

¹² Příznaky a projevy. Psychiatrie – sexuologie. Stockholmský syndrom. [online]. [cit. 2.6.2013].

Dostupný z: <http://www.priznaky-projevy.cz/psychiatrie-sexuologie/stockholmsky-syndrom-priznaky-projevy-symptomy>

¹³ Voňková J., Spoustová I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem 2008. s. 73-74.

¹⁴ EEG biofeedback. *Posttraumatická psychická porucha*. [online]. [cit. 8.6.2013].

Dostupné z: <http://www.biofeedbackbrno.cz/posttraumaticka-stresova-porucha/>

traumatizující událost vyvolat, je vystrašena a mnohdy neadekvátně reaguje na sebemenší podnět. Výjimkou nejsou ani poruchy spánku a podrážděnost. Ignorování posttraumatické poruchy může vyvolat změnu osobnosti. Postihnout může všechny věkové kategorie. Její vznik může vyvolat nejen forma fyzického násilí, ale také psychického, ekonomického a sociálního. Příznaky PTSD se mohou rozvinout ihned po traumatizujícím zážitku nebo až o několik měsíců později.¹⁴

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte – podle Zdravotnické komise Rady Evropy v roce 1992 byl syndrom týraného dítěte definován jako „*poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Jde o soubor negativních důsledků špatného zacházení s dítětem.*“¹⁵

Syndrom se dělí do kategorií:

a) tělesného týrání a zneužívání

- aktivní – úmyslné ubližování a bití
- pasivní – nedostatky spojené s výchovou, bydlením

b) duševní a citové týrání

- aktivní – stres, nadávky, šikana, ponižování
- pasivní – citová či duševní zanedbávanou, nedostatek podnětů

c) sexuální zneužívání

- aktivní – pohlavní zneužívání, incest, osahávání, znásilnění
- pasivní – audiopornografie, video fotografie, exhibice

Zvláštní formou je tzv. Münchhausenův syndrom. Jde o zastoupení systémového týrání spolu se zneužíváním, týrání rituálního charakteru, organizované týrání a zneužívání.¹⁶

¹⁵ Střílková P., Fryšták M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Brno: Novpress, 2009. s. 22.

¹⁶ *Syndrom CAN (Child Abuse and Neglect)*. [online] . [cit. 13.11.2009].

Dostupný z http://www.phil.muni.cz/~hump/psychoterapie/deti/Papers/CAN_Fiserova.pdf

2.2 Pachatel

Obecně je mezi lidmi zakořeněný názor, že za domácím násilím stojí nespokojenost ve vztahu, nadvláda jednoho z partnerů, špatné hodnocení chování partnera, množství jednotlivých incidentů ve vztahu. Se ztrátou sebevědomí oběti roste četnost útoků, které mnohdy vyvolá i sebemenší podnět. Z tohoto úhlu pohledu lze osobu pachatele rozdělit do tří skupin:

- osoby používající násilí, aby ukázaly svou sílu za účelem ohrožení partnerky
- osoby využívající sílu pouze na svoji ochranu
- osoby hájící silou zájmy druhých osob

U pachatelů domácího násilí můžeme najít společné charakteristické rysy – např. špatná kontrola impulsů, nízká sebeúcta, extrémní žárlivost, nepřiměřená reakce na stres, alkohol, zvyšování sebeúcty vynucováním si sexu, mužská nadřazenost nebo lpění na tradičním a patriarchálním fungování rodiny. Násilnické chování pachatele může mít původ v dědičnosti a výchově, psychických problémech agresora či vzájemnou interakcí partnerů. *„Klasičtí pachatelé domácího násilí vedou dvojí život. Mají zachovanou inteligenci, jinak se chovají na veřejnosti, jinak v soukromí. To, co jim chybí, je: empatie, altruismus, tolerance, pohrdají slabými, platí na ně spíše tvrdší přístup, protože mají pragmatický přístup k zákonům.“*¹⁷

Mylným tvrzením zůstává, že domácí násilí je doménou sociálně slabých rodin, násilníkem je primitivní jedinec, slaboch, člověk s minimálním stupněm vzdělání nebo osoba psychicky labilní. Přitom pachatelem domácího násilí bývá převážně osoba společensky úspěšná, přizpůsobivá. Zpravidla na veřejnosti vystupuje jako osoba pozorná, milující, spořádaná. V soukromí se ale k protějšku chová násilnický a bezohledně. Většina pachatelů se v dětství sama stala obětí týrání nebo jeho svědkem. Díky tomu přebírají vzor chování svých rodičů. Hlavně manželky jsou brány jako majetek s potřebou je neustále kontrolovat a vychovávat. Často dochází k jejich nucené separaci od okolí, zavražďování. Svou roli sehrává v domácím násilí i alkohol. Většina násilníků se na něj vymlouvá a své jednání tím tak omlouvá. Ale nutno podotknout, že mnoho převážně mužů násilníků je schopno ženu fyzicky napadnout i střízliví. Alkohol akorát uvolňuje emoce a útoky jsou častější a tvrdší.

¹⁷ Voňková J., Spoustová I., *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008. s. 48-52.

2.2.1 Typologie pachatele

Stejně jako neexistuje typická oběť, neexistuje ani typický pachatel domácího násilí. Rozhodující není ani jeho věk, ani vzdělání a rozhodující není ani postavení. Profil pachatele domácího násilí si můžeme vytvořit z výpovědí ať už týraných osob nebo pracovníků pomáhajících profesí. Voňková a Spoustová člení pachatele dle závažnosti jejich agresivních činů:

- ✓ **Antisociální představitel** – příčina jednání vychází spíše z jejich osobnosti než v dané situaci. Začleňuje kriminální recidivisty, obecné agresory, psychicky narušené agresory s bezprostřední reakcí na rozepři.
- ✓ **Nepatologický představitel** – pojímá zpravidla ženy bránící se nebezpečným napadením agresivního partnera. Dále zahrnuje muže jednající na základě sporných střetů.
- ✓ **Pasivně agresivní představitel** – bývá závislý, zpravidla jde o muže, jejichž jednání je podmíněno osobnostně a situačně.¹⁸

2.2.2 Chování pachatele

V této subkapitole uvedu nejčastější způsoby a taktiky jednání pachatelů domácího násilí.

Fyzické násilí – jakýkoliv fyzický kontakt pachatele s obětí, počínaje lehkým pošťuchováním, vedoucí přes pohlavky, kopance až např. ke škrcení či dokonce použití nějaké zbraně. Důvodem fyzické formy násilí lze stanovit ztrátu kontroly nad partnerem, fyzickým násilím agresor poukazuje na své postavení a sílu. Agresor má tendenci zlehčovat své jednání a v důsledku toho odmítá nést za svou agresivitu zodpovědnost.

Zastrašování – nejčastěji jde o výhrůžná gesta, pohyby, pohledy a zvyšování hlasu. Může mít ale také formu týrání domácího mazlíčka, ničením věcí oběti nebo věcí, na kterých jí záleží. Oběť má k těmto projevům respekt ze strachu z užití násilí.

Izolace oběti – jde o projev ponižujícího chování. Pachatel se snaží oběť separovat od okolí, společenského života a zdrojů informací. Sleduje, s kým se oběť

¹⁸ Voňková J., Spoustová I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2008. str. 58-59.

stýká, s kým komunikuje a neustále hlídá každý její krok. Nezřídka dochází k zákazu dalšího vzdělání, koníčků a návštěv. Pachatel jednání vysvětluje vlastní oddaností k rodině.

Sexuální zneužívání – je projevem vynucování si sexuálního styku proti vůli partnerky a spočívá v útocích na sexuální části těla. Samotný pohlavní styk je následkem fyzického napadení a pachatel ho bere jako omluvu za útok. Oběť ale neodporuje ze strachu z dalšího napadení.

Ekonomické násilí – pachatel se snaží o to, aby byla oběť v domácnosti bez jakýchkoliv příjmů a peníze musela žádat jeho. Získaný finanční obnos je značně omezený. Finanční závislost na agresorovi je jeden z mnoha důvodů, proč atakovaný s agresorem zůstává v nevyhovujícím vztahu, neboť nemá prostředky na vlastní domácnost, ošacení, jídlo nejen pro sebe, ale ani pro děti.

Emoční násilí – projevuje se ponižováním oběti, snižováním její sebeúcty, vyvoláváním pocitu viny. Okolí i oběť samotná jsou přesvědčováni o tom, že oběť trpí psychickou poruchou. Agresor si tím upevňuje postavení a moc.

Využívání mužských privilegií – utopie spočívající ve vidině muže jako monarchy v rodině, kterému přísluší o všem rozhodovat i za ostatní. Zbytek rodiny by se měl podřídít a ve všem ho poslechnout.

Nátlak a výhružky – pachatel vyhrožuje činem, který oběť citově zraní. Může jít i o výhružku spáchání sebevraždy. Oběť se obává splněním výhružek, a proto s agresorem zůstává i přesto, že násilí narůstá.

Popírání a obviňování – Pokud pachatel připustí, že k nějakému násilí dochází, bagatelizuje ho. Zároveň odmítá odpovědnost za násilné chování a za veškerou vinou spatřuje partnerku.

Využívání dětí – nejsilnější zbraň násilníků. Dochází k obviňování oběti ze špatné péče, což vede k probouzení pocitů viny. Při rozpadu vztahu s násilnickým partnerem jsou děti jediným spojením mezi partnery. Pachatel oběti vyhrožuje, že pokud odejde, budou děti svěřeny do péče jemu a oběť je již nikdy neuvidí.¹⁹

¹⁹ Marvánová-Vargová B., Pokorná D., Toufarová M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. s.119-124.

2.3 Pomoc obětem domácího násilí

Zlom v pomoci obětem domácího násilí nastal v České republice 1.1.2007. Tento datum je spojen s přijetím zákona č. 135/2006 Sb. Zákon na ochranu před domácím násilím. Zákon úzce spíná spolupráci policie, intervenčních center a soudů. Zároveň tímto zákonem došlo k novelizaci zákona o policii, trestního zákona, občanského soudního řádu a zákona o sociálních službách. Zásah do občanského soudního řádu je spjatý s § 76b, jenž upravuje předběžné opatření o opuštění společně obývaného bytu nebo domu násilné osoby v případě ohrožení života nebo zdraví ohrožené osoby.²⁰ Předběžné opatření je vysloveno až na jeden měsíc, ale může být prodlouženo až na jeden rok. Změna trestního zákona spočívala v úpravě § 171, maření výkonu úředního rozhodnutí. Od 1.1.2010 jde o § 337 a nazývá se maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní. Porušení povinností vydaných orgány policie nebo soudu začalo být trestáno jako trestný čin. Změny ovlivnily také zákon o sociálních službách, který upravil vznik a funkci intervenčních center, jakožto důležitého článku funkčnosti celého systému pomoci obětem domácího násilí. Nyní uvedu nejznámější organizace pomáhající obětem domácího násilí. Jsou to Intervenční centra, ROSA, Acorus a Bílý kruh bezpečí.

Speciální pracoviště - **Intervenční centra** jsou v každém kraji. Úzce spolupracují s orgány sociálně právní ochrany dětí, neziskovými a nestátními organizacemi a s policií. Podle § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách jsou to pracoviště zajišťující sociální prevenci. Jejich činnost spočívá v poskytování pomoci ohroženým lidem a to na základě oznámení jednak samotné oběti, ale také na základě oznámení policie. Pomoc, kterou tato centra nabízejí, jsou psychologického, lékařského, sociálního a právního charakteru. Intervenční centra jsou povinna do 48 hodin na základě podnětu od policie přijmout ohroženou osobu a nabídnout jí pomoc. Pracovníci těchto center jsou vázáni mlčenlivostí. Samotná spolupráce se vztahuje nejen na oběti, ale také na svědky domácího násilí. Každé z obětí je navrhován individuální způsob řešení celé situace, jsou jim připomínána jejich práva a povinnosti, zejména v otázkách bytových, rozvodu manželů, upravení péče o nezletilé dítě a postupech soudů a policie. V případě potřeby jsou připraveni pomoci i psychologové a to formou sezení

²⁰ Občanský soudní řád, § 76b

jednorázových, i opakovaných. Klienti v intervenčních centrech získají také kontakty na potřebné sociální služby a neziskové organizace.

ROSA je nestátní neziskové občanské sdružení pro týrané a osamělé ženy. Jeho vznik je datován roku 1993, kdy měl podobu nadace a o 5 let později došlo k jeho přeregistraci na občanské sdružení. Organizace svou činnost zaměřuje na ucelenou pomoc ženám jakožto obětem domácího násilí a také jejich dětem. Nedílnou součástí činností je krizová intervence, poskytování azylového ubytování s utajenou adresou, sociálně-terapeutické poradenství spojené s tvorbou bezpečnostního plánu. Velice důležitá je ochrana práv klientek, pracovnice centra jsou povinné ke klientkám chovat úctu, jsou vázané mlčenlivostí a činnost právního poradenství řídí v souladu s etickým kodexem. V souladu se zákonem o sociálních službách poskytuje ROSA obětem domácího násilí odborné sociální poradenství, azylové ubytování a krizovou pomoc.²¹ Azylové domy s utajenou adresou jsou určeny pro ženy oběti domácího násilí, které jsou ohroženy svými partnery s násilnickými sklony. Jde o bezplatné zařízení, kde se o klientky starají sociální pracovnice, psychologičky a socioterapeutky. Ubytování lze využít po dobu 3 – 12 měsíců. Každá z klientek má vypracovaný vlastní individuální a bezpečnostní plán, podle kterého pracuje. Cílem azylového zařízení je ochrana a bezpečí žen, jejich pomoc a podpora. V azylových domech lze využít sociálních služeb, jako jsou například individuální psychologické konzultace pro ženy i jejich děti. Pro klienty domů jsou pořádány různé výlety a kulturní akce.²²

V roce 1997 bylo zaregistrováno další občanské sdružení poskytující pomoc osobám ohroženým domácím násilím, a to **Acorus**. Primární funkcí sdružení je začlenění ohrožených klientů a klientek zpět do života, respektive do života bez násilí a rozvíjení jejich samostatnosti. Zaměstnanci sdružení respektují práva, důstojnost a soukromí klientů a řídí se etickým kodexem.²³

²¹ ROSA. *Kdo jsme*. [online]. [cit. 15.6.2013].

Dostupný z <http://www.rosa-os.cz/>

²² Hronová M. *ROSA – Centrum pro týrané a osamělé ženy*. In Sborník textů k problematice domácího násilí. Bc. Alena Nedvědová, Mgr. Lenka Vaníčková, Mgr. Zuzana Chomová. 1. vydání. Praha:Centrum sociálních služeb, 2010. s.35-38.

²³ Acorus. *Poslání organizace*. [online]. [cit. 1.11. 2010]. Dostupný z <http://www.acorus.cz/cz/onas/poslani-organizace.html>

Zvláštní složkou sdružení Acorus je Psychosociální centrum Acorus. Jeho úkolem je pomáhat klientům v právních, psychologických, sociálních, pedagogických a socioterapeutických otázkách, přičemž jsou sociální služby poskytovány v podobě azylových domů, krizové pomoci a odborných poradenství. Na přechodnou dobu lze využít sociální byty. Acorus pořádá pro žáky středních a základních škol programy se specializací na prevenci domácího násilí, dále různé psychosociální programy pro nezaměstnané ženy a v neposlední řadě také vzdělávací kurzy pro pedagogy a sociální pracovníky. Pomoc obětem domácího násilí probíhá ve třech fázích. Při první z nich si oběť uvědomuje závažnost celé situace, kterému předcházela snaha rozhodnutí o změně. Druhá fáze je ve znamení odborné pomoci, neboť klient propadá zoufalství a naprosté beznaději. Pomoc je poskytována nenásilnou formou, bez jakýchkoliv příkazů a nucení. Forma pomoci může být ale také ambulantní, při které oběť pracuje samostatně nebo ve skupině. Většinou sice veřejně přizná svůj problém, ale i nadále zůstává s partnerem.

Azylový dům Acorus umožňuje pobyt po dobu až jednoho roku, během kterého je obětem nabízeno mimo jiné základní sociální poradenství, odborná právní, psychologická a sociálně terapeutická pomoc. Pomoc občanského sdružení Acorus lze využít nonstop 24 hodin denně na telefonické lince.²⁴

Bílý kruh bezpečí byl jako občanské sdružení založen v roce 1991. Nyní má 11 pracovišť a působí v 7 krajích. Jeho účelem je poskytnutí komplexní péče nejen osobám ohroženým domácím násilím, ale také obětem a svědkům trestných činů. Práce v této organizaci je dobrovolná a vykonává ji 205 speciálně vyškolených psychologů a právníků. Jejich prostřednictvím probíhá kontakt s klienty. Základními předpoklady činnosti jsou nestrannost, nezávislost, bezplatnost a diskrétnost. Podle zákona o sociálních službách je veřejným závazkem Bílého kruhu bezpečí služba odborného sociálního poradenství, telefonická krizová pomoc a služba intervenčního centra.²⁵

Bílý kruh bezpečí zaštiťuje školení pro policisty, státní zástupce, soudce, advokáty, soudní znalce, zdravotníky, sociální pracovníky a studenty vysokých škol se zaměřením na výkon spravedlnosti v praxi. Další činností organizace je také publikační

²⁴ Bednářová J. *Informace o Psychosociálním centru Acorus*. In Sborník textů k problematice domácího násilí. Bc. Alena Nedvědová, Mgr. Lenka Vaníčková, Mgr. Zuzana Chomová. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010. str.27-34.

²⁵ BKB. *Služba odborné sociální poradenství*. [online]. [cit. 15.6.2013]

Dostupný z http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=479

a osvětová činnost. Sdružení vydává vlastní Zpravodaj BKB, vydalo také publikaci týkající se obětí a svědků trestných činů a mezi občany se rozšířily i různé samolepky, letáky, brožury či plakáty. Bílý kruh bezpečí je také tvůrcem třech kampaní proti domácímu násilí, kdy jednotlivé kampaně proběhly v letech 2001, 2007 a 2009. K dispozici je obětem, svědkům, pozůstalým či blízkým nonstop linka poskytující odborné rady a psychickou pomoc.²⁶

2.4 Pomoc pachatelům domácího násilí

Co se týče domácího násilí, pomoc směřuje převážně k obětem. Pachatelé byli vždy pouze jen trestáni. Ale samotné oběti domácího násilí nemají zájem na samotném potrestání tyрана, ale přejí si zachovat fungující rodinu bez známek násilí, neboť potrestáním násilnické sklony nekončí. V mnoha evropských i mimo evropských zemích existují fungující programy pro násilníky. Programy probíhají ve většině případů formou skupinové terapie. Prvním průkopníkem podobného programu v naší zemi byla Diakonie Českobratrské církve evangelické. Jejich Středisko křesťanské pomoci v Praze zavedlo v květnu 2010 program na zvládnání agrese ve vztazích. Program je zaměřený mimo jiné na kontrolu postavení muže a ženy ve společnosti, porozumění agresivního chování, změny v partnerských vztazích, rozpoznání zátěžových situací s následným nenásilným řešením, řešení vztahových problémů nenásilnou strategií. Program probíhá po dobu 6 měsíců formou terapie a jeho cílem je změna chování pachatelů, zlepšení komunikace v rodině a ve vztahu, budování respektu mezi partnery a v neposlední řadě potřeba násilné osoby být odpovědný za své činy a to i v budoucnu.²⁷

²⁶ Vitoušová P. *Bílý kruh bezpečí, o.s.* In Sborník textů k problematice domácího násilí. Bc. Alena Nedvědová, Mgr. Lenka Vaničková, Mgr. Zuzana Chomová. 1. vydání. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010. s. 39-42.

²⁷ Diakonie Českobratrské církve evangelické. *SOS Centrum*. [online]. [cit. 15.6.2013] Dostupný z http://soscentrum.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=19

3 POSTUP POLICIE ČR PŘI ŘEŠENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Jak již bylo zmíněno, dnem 1.1.2007 vstoupil na území České republiky v platnost zákon č. 135/2006 Sb. na ochranu před domácím násilím, který v mnoha směrech ovlivnil několik dalších zákonů. Do té doby nebyly prakticky případy domácího násilí legislativně ošetřeny. V dalších subkapitolách popíší postup policie při šetření případů domácího násilí před a po platnosti výše uvedeného zákona.

3.1 Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím

Zákon není ve znamení jednotlivých ustanovení, ale je stěžejním článkem novelizace dalších zákonů a upřesňuje činnost třech základních subjektů:

a) Policie České republiky – složka zasahující při aktuálním násilí mezi osobami na žádost ohrožených osob, jejich blízkých nebo institucí. Násilí ukončuje v podobě statutu vykázání.

b) Intervenční centrum – jak již bylo řečeno, jejich hlavním úkolem jsou psychologická, právní a sociální poradenství a pomoc, přičemž je bedlivě dbáno na základní lidská práva obětí. Co se agresora týká, dohlíží na plnění povinností v sobě jeho vykázání.

c) Soudy – v souladu s občanskoprávními zákony lze na návrh ohrožené osoby předběžným opatřením donutit pachatele k opuštění společného bytu a jeho bezprostředního okolí a to na dobu neurčitou. Samozřejmě na občanskoprávním základě probíhají řízení týkající se rozvodu manželství, úprava styku s nezletilými dětmi, svěřeni do péče nezletilých osob a vypořádání společného jmění manželů.

Se zákonem na ochranu před domácím násilím je spjata změna v občanském soudním řádu. Zde došlo k doplnění § 76b:

„(1) Je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, může předseda senátu předběžným opatřením uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby

- a) *dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem (dále jen „společně obydlí“), jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval,*
- b) *se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.*²⁸

Změnu v souvislosti s tímto zákonem zaznamenal především trestní zákon. 171 Maření výkonu úředního rozhodnutí byl v novém trestním zákoníku nahrazen § 337 Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání:

„(1) Kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že

- a) *vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu,*
- b) *zdržuje se na území České republiky, ačkoli mu byl uložen trest vyhoštění nebo bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění,*
- c) *bez povolení a bez vážného důvodu se zdržuje v místě nebo obvodě, na které se vztahuje trest zákazu pobytu, nebo nedodržuje omezení, která mu byla soudem uložena v souvislosti s výkonem tohoto trestu.*²⁹

Stěžejní transformace zasáhla zákon o sociálních službách, díky čemuž došlo k zřízení intervenčního centra, jakožto spojovacího faktoru represivních složek Policie ČR a soudů s ohroženými osobami. Změnami prošel také zákon o policii. V §44 - §47 je popsáno vykázání agresora, viz. Příloha č. 1.

3.2 Postup policie před účinností zákona

V minulosti nebyly případy domácího násilí nijak legislativně ošetřeny. Změnu přinesla až novela trestního zákona provedená zákonem č. 91/2004 Sb. Veřejnost nebyla o problematice domácího násilí informována a napříč širokým spektrem obyvatel převládalo mínění, že násilí v rodině by si měl každý řešit sám, neboť jde o soukromý problém. Jednotlivé případy se dostaly na veřejnost jen velmi sporadicky, když např. skončila oběť v pracovní neschopnosti. Z právního hlediska byla většina skutků řešena jako přešůpek proti občanskému soužití (§ 49 zákona o přestupcích). Výše uvedená

²⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

novela zakomponovala do trestního zákona § 215a, trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Za předpokladu, že byly naplněny všechny znaky domácího násilí, lze mluvit o prvním kroku k úpravě řešení těchto případů. Činnost Policie České republiky upravoval do účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Konkrétně šlo o § 6, 7, 12, 14, 16, 17, 21, 38, 39. Dosavadní právní úprava byla nedostačující, zlom nastal až v roce 2006. Do té doby mohl být pachatel potrestán jen za předpokladu, že oběti ublížil tak, že útok vykazoval známky skutkové podstaty některého trestného činu. Policie České republiky si plně uvědomovala problematiku domácího násilí, a proto vydal v roce 2004 ředitel Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky Metodický pokyn, který upravoval postup při šetření těchto případů. Stěžejní bylo vyřešit oprávnění policie vstoupit do soukromí a opatření týkající se omezení násilné osoby. Jedná se o tzv. vykázání, které se již dlouho používá v některých jiných evropských zemích, např. v Rakousku, Švédsku či Itálii.³⁰

3.3 Postup policie po účinnosti zákona

Je zřejmé, že po účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím, se práce policie razantně změnila. Hlavní změna se odráží v institutu vykázání, cenné zbrani v ruce policie. Tohoto oprávnění využívá policie tehdy, když na základě zjištěných informací zaujme stanovisko, že by mohlo dojít k nebezpečnému útoku vůči ohroženému. Institut vykázání je chápán jako preventivní opatření, které zabraňuje nebezpečnému chování násilné osoby. Jde o ustanovení, které ze zákona vykonává stát. Jelikož je oběť od počátku nerozhodná a její jednání je ovlivněno strachem z řešení situace, dává jí prostor na rozmyšlenou. Přijetím zmiňovaného zákona byla Policie ČR postavena před problémy spojené s postupem v případě vykázání. Policisté museli být řádně proškolení, neboť při výjezdech k těmto případům neuměli vyhodnotit, zda se

³⁰Střílková P., Fryšták M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Brno: Novpress, 2009. s. 29-36.

jedná o domácí násilí či nikoliv. Policisté se často báli zakročit a chybovali, a to vše v důsledku s nezkušeností s problematikou domácího násilí.³¹

Na tuto situaci bezprostředně zareagovalo Městské ředitelství policie Brno, které v roce 2005 založilo speciální skupinu pro odhalování případů domácího násilí, přijímání oznámení týkající se domácího násilí, další náplní tohoto týmu byla prevence, jednání s pachateli domácího násilí v rámci zákona, evidence případů domácího násilí, zajištění bezpečnosti oběti, spolupráce se státními i nestátními institucemi, zvyšování odbornosti v problematice nebo školení policistů na problematiku domácího násilí na základních útvarech. O tři roky později vznikl podobný tým také v Praze.

Činnost policie je v případech domácího násilí řízena:

- ✓ Závazným pokynem policejního prezidenta č. 166/2009, o provádění vykazání
- ✓ Metodickou příručkou č. 1/2010, ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k závaznému pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykazání.

Ještě **před samotným příjezdem** na místo musí být policista o případu co nejlépe a nejvíce informován prostřednictvím operačního střediska nebo stálé služby. Informace by se měly skládat z – kdo a co oznámil, způsobu zajištění vstupu do domu nebo bytu, opakovatelnosti případu, zda je někdo z aktérů pod vlivem alkoholu nebo jiných omamných látek, jestli je někdo z účastníků zraněný nebo zda někdo z nich vlastní zbraň. Policista by měl být dále informován, zda se na místě nachází osoba již v minulosti trestaná, zda jsou na místě děti a jejich věk. Je nutné, aby si zakročující hlídka ještě před příjezdem na místo rozvrhla role. Agresivní osobu si měl vzít zkušenější policista a pokud možno i fyzicky zdatnější. U ohrožené osoby je dobré, aby s ní komunikovala osoba stejného pohlaví – s ženou policistka, s mužem policista. Co se dětí týče, těm by se měl věnovat policista či policistka, kteří mají zkušenosti s dětmi a navíc pouze v nezbytném rozsahu. Ještě před navázáním kontaktu s aktéry násilné rodiny je potřeba, aby policisté získaly co nejvíce informací od osoby oznamovatele. Důležitá je také domluva, kdo v případě potřeby přivolá posily.³²

³¹ Nováková L. „Každý má právo na život bez násilí!“. In Sborník textů k problematice domácího násilí. Bc. Alena Nedvědová, Mgr. Lenka Vaníčková, Mgr. Zuzana Chomová. Praha:Centrum sociálních služeb, 2010. str. 66.

³² Čerpáno z interních materiálů Policie České republiky

Po příjezdu na místo musí policisté v první řadě zaručit bezpečnost všem přítomným lidem. Důležitá je separace oběti od pachatele tak, aby byla znemožněna jejich další komunikace, protože násilník může oběť nadále ovlivňovat, a to neverbálně. Výslech aktérů je nutné provést odděleně a dbát při něm i na bezpečnost zakročujících policistů. V případě omezení na svobodě násilnické osoby je nutné řádně o tom poučit ohroženého a informovat jej o následujícím postupu. Neméně podstatnou částí je na místě zajistit zbraně a další předměty, které byly použity k útoku proti oběti, nebo ty věci, které by mohly být použity i vůči zasahujícím policistům. Zranění účastníci musí být dle rozsahu jejich poranění ošetřeni na místě nebo jim musí být přivolána zdravotnická pomoc. Nezletilé děti by neměly být v kontaktu s násilnickou osobou a není vhodná ani jejich přítomnost při policejních donucovacích opatřeních. Pokud policista vyhodnotí na základě výpovědi především svědků, chování agresora, předchozích incidentů a také dotazníku SARA DN (příloha č. 2), že jde skutečně o případ domácího násilí, je oprávněn agresora za přítomnosti nezúčastněné osoby vykázat ze společného obydlí. Pokud nelze zajistit přítomnost nezúčastněné osoby a situace neumožňuje jiné řešení, lze osobu vykázat, ale je důležité nepřítomnost zmínit v Úředním záznamu o incidentu se znaky domácího násilí. Policisté dále na místě zadokumentují veškeré poškození bytového zařízení, osobních věcí spolu se způsobem poničení a průběh předchozích událostí.

Institut **vykázání** (§ 44 - § 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky). Policisté předají vykázané osobě „Potvrzení o vykázání“ a „Poučení vykázané osoby“ a zároveň vykázanou osobu ústně poučí o právech a povinnostech. Může se stát, že vykázaná osoba odmítne převzít nebo podepsat patřičné písemnosti, a tak tuto skutečnost musí policisté poznamenat do Potvrzení o vykázání a skutečnost oznámit operačnímu středisku. To musí informovat i tehdy, pokud se vykázaná osoba nenachází v době vykázání ve společném domě či bytě. Vykázaná osoba obdrží od policistů seznam ubytovacích zařízení a na oplátku do rukou mužů zákona odevzdá klíče od společného obydlí. Klíče policisté uloží do obálky a převzetí zaznamenají do Potvrzení o vykázání. Vykázaná osoba má ale i svá práva – ze společného obydlí si může vyzvednout věci osobní potřeby, doklady a cennosti. Mimo to je oprávněna si také jedenkrát v průběhu vykázání vyzvednout věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání. To vše za přítomnosti policisty a po předchozí domluvě s ohroženou osobou.

Potvrzení o vykázání spolu s Poučením ohrožené osoby obdrží i napadená osoba a stejně jako u vykázané osoby, tak i u ohrožené provedou policisté ústní poučení. Shodný je také postup v případě odmítnutí podepsání nebo převzetí formulářů. Ohrožená osoba obdrží od policistů seznam institucí, zabývajících se pomocí obětem domácího násilí.

Práce policistů nekončí samotným zásahem na místě incidentu. Po ukončení bezprostředního zákroku jsou povinni vyhotovit Úřední záznam o vykázání, kde musí být uvedeny patřičné důvody vykázání. Tento záznam musí být do 24 hodin od sepsání doručen patřičnému okresnímu soudu a intervenčnímu centru. Pokud byly u zákroku přítomny nezletilé osoby, jedno vyhotovení musí obdržet i příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Do tří dnů od vydání Rozhodnutí o vykázání musí policie provést kontrolu dodržování udaných povinností vykázané osoby – nenavazovat jakýkoliv kontakt s ohroženou osobou a nevstupovat do vymezených prostorů. Nedodrží-li osoba stanovené povinnosti, disponuje policie oprávněním použít donucovací prostředky tak, aby bylo dosaženo účelu institutu vykázání. O kontrole je následně sepsán Úřední záznam o provedení kontroly. Ještě před skončením desetidenní lhůty od výkonu vykázání a před vydáním klíčů vykazanému, zjistí policista prostřednictvím ohrožené osoby či soudu, zda došlo k podání návrhu na vydání předběžného opatření. Na základě zjištění, že k podání návrhu nedošlo, vydá policista klíče od společného obydlí a do interního informačního systému zaznamená ukončení vykázání. Jestliže předběžné opatření bylo zahájeno, lhůta vykázání se prodlužuje a klíče se vykazané osobě nevydají. Jestliže soud návrh zamítne, postupuje se po nabytí právní moci stejně jako v případě nepodání návrhu. V opačném případě policisté předají klíče od společného obydlí patřičnému soudu.³³

Oběť domácího násilí si může sama zvolit, zda se bude případným následným atakům agresora bránit prostřednictvím policie či soudu. Zatímco může policie vykázat násilnou osobu i bez souhlasu ohrožené osoby, soud má oprávnění vydat předběžné opatření jen na základě podaného návrhu od ohrožené osoby. JUDr. Vláčil ve své publikaci zastává názor, že součinnost soud a obvodních oddělení policie je velice užitečná. Efektivnost nabývá na síle, když je pro problematiku domácího násilí určen

³³ Čerpáno z interních materiálů Policie České republiky

jeden soudce a na vykázání se účastní předem určený konkrétní policista. Takto prováděná součinnost podporuje lepší komunikaci a souhru mezi policií a soudy.³⁴

Usnesení o předběžném opatření násilnické osobě doručuje policie na žádost soudu. Při jakémkoliv porušení stanovených povinností ze strany vykázané osoby, požádá soud o pomoc policii. Nutno podotknout, že ve chvíli, kdy již bylo v dané věci soudem rozhodnuto, naplňuje porušení povinností agresorem skutkovou podstatu přečinu § 337 odst. 2 trestního zákoníku, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Nutno podotknout, že stejného přečinu se dopustí i ohrožená osoba ve chvíli, kdy buď v desetidenní lhůtě vykázání, nebo v předběžném rozhodnutí sama dobrovolně vpustí agresora do společného obydlí.

³⁴ Vláčil D. *K některým praktickým aspektům rozhodování civilního soudu při ochraně před domácím násilím a jeho spolupráce s policejními orgány*. In Sborník textů k problematice domácího násilí. Bc. Alena Nedvědová, Mgr. Lenka Vaníčková, Mgr. Zuzana Chomová. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010. s. 66

4 PREVENTIVNÍ ČINNOST ZE STRANY POLICIE ČR

Policie České republiky je jednoznačně represivní složkou a ve spojitosti s domácím násilím si každý představuje policistu právě jako zakročující osobu, která odvrátí bezprostřední nebezpečí a ochrání ohroženou osobu před násilníkem. Přesto se snaží ale policie vystupovat i jako preventivní složka. Každé z krajských policejních ředitelství realizovalo nějaký projekt zaměřený na domácí násilí.

Preventivní činností se zabývají především preventivně informační oddělení jednotlivých krajských ředitelství. Jejich práce je rozdělena do tří pilířů – tisková práce, styk s veřejností a prevence. V rámci prevence se zaměřují na všechny věkové nebo ohrožené skupiny. Vedle mladistvých a seniorů i aktéři domácího násilí.

4.1 Celorepublikové projekty

Celorepublikové preventivní projekty realizované preventivně informačními odděleními jsou pod záštitou Policejního prezidia. Podle nrap. Bc. Simony Čejkové, tiskové mluvčí preventivně informačního oddělení Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje v současné době v rámci celorepublikových projektů není žádný zaměřený výhradně na domácí násilí, ty jsou v kompetenci jednotlivých krajských ředitelství. Nicméně, se dokončují přípravy projektu „Policie pro každého“, který svou povahou a konstitucí pokrývá prevencí široké spektrum obyvatel, včetně obětí a svědků domácího násilí. Kdy a jakým způsobem bude projekt realizován, nebylo dosud oficiálně zveřejněno. Jak nrap. Bc. Simona Čejková dále uvedla, problém spočívá především v nedostatku finančních prostředků. Policejní prezidium nedisponuje takovými částkami, aby pokrylo preventivní aktivity všech krajů, což je v případě celorepublikových projektů hlavní předpoklad. Proto se prevencí před domácím násilím zabývají jednotlivá krajská ředitelství, nebo spíše neziskové organizace.

4.2 Prevence před domácím násilím v Plzeňském kraji

V rámci preventivních projektů zaměřených na ochranu před domácím násilím v Plzeňském kraji není v současné chvíli realizován žádný. Hlavní důvod spočívá v nedávné systemizaci Policie ČR, kdy došlo k razantnímu pokrácení míst na úseku prevence. Zbývající pracovníci nejsou schopni preventivní činnost pokrýt. Nicméně v nedávné minulosti realizovaly policistky z preventivně informačního oddělení projekt s názvem „Nebuďme slepí k domácímu násilí“. Nejde o projekt jejich vlastním, ale převzatý od kolegů z Jihomoravského kraje.

Cíl projektu je spatřován ve vzdělávání obětí domácího násilí a policistů. V rámci projektu byly zhotoveny letáčky a plakáty, obsahující informace a rady týkající se problematiky domácího násilí. Pro policisty byly navíc vyhotoveny výjezdové desky, které obsahovaly potřebné formuláře, karty s informacemi o postupu při incidentu a informační materiály pro násilné a ohrožené osoby. Ještě před odstartováním projektu byly na všech důležitých institucích (úřady, nemocnice, školy a pošty) vyvěšeny podklady o problematice domácího násilí. Smysl projektu byl spatřován v profesionalitě při řešení případů domácího násilí, proto byla pozornost obrácena na informovanost zasahujících policistů a hlavně obětí. Důležité pro zasahující policisty je získat si oběť na svoji stranu. Pokud získají její důvěru, je profesionalita a připravenost důležitým aspektem.³⁵ Projekt „Nebuďme slepí k domácímu násilí“ se může pyšnit Cenou praxe 2009, udělovanou za projekty zaměstnanců a příslušníků Policie ČR. Účelem soutěže je kromě ocenění nejlepšího projektu možnost sdílení nejlepších praxí poskytovaných služeb v působnosti Policie ČR.³⁶

³⁵ MVČR. *Informací servis prevence kriminality*. [online]. c 2009. [cit. 25.6.2013]
Dostupný z www.mvcr.cz/soubor/infoservis-zari-pdf.aspx

³⁶ Policie ČR. *Cena nejlepší praxe 2009*. [online]. c2010. [cit. 25.6.2013]
Dostupný z <http://www.policie.cz/clanek/cena-nejlepsi-praxe-2009.aspx>

5 VÝZKUM POLICIE VS. DOMÁCÍ NÁSILÍ

Výzkum byl prováděn formou dotazníku o 16. otázkách. Zaměřil jsem se přitom na policisty několika obvodních oddělení, neboť ti zasahují na místě incidentu jako první a většina práce je odvedena díky jim. Zvolil jsem taktiku anonymního vyplnění a to z důvodu, aby nedošlo ke zkreslování údajů. Dotazníky jsem ponechal po dobu jednoho měsíce na dozorčí službě pěti obvodních oddělení v rámci Plzeňského kraje s tím, že jeho vyplnění bylo dobrovolné. Během toho jednoho měsíce se v zaměstnání vystřídali již všichni policisté.

Připomeňme si, že respondenty jsou příslušníci Policie ČR, tedy osoby starší 18 let s minimálně středoškolským vzděláním a bezúhonní. Samotný dotazník je složený ze 16 otázek, kdy u každé z nich jsou předem dané odpovědi. Respondent si tedy podle svého uvážení vybere jednu konkrétní, se kterou se ztotožňuje nebo se mu zdá svou povahou nejpravdivější. Mimo to měl každý z respondentů možnost svou odpověď rozepsat pod každý dotaz zvlášť.

Dotazník vyplnilo celkem 88 respondent.

5.1 Předpoklady výzkumu

Předpoklad č. 1 : policisté procházejí školením pro postup při řešení domácího násilí

Předpoklad č. 2 : policisté kontrolují, zda jsou dodržovány povinnosti při vykazání ze společného obydlí

Předpoklad č. 3 : prevence před domácím násilím je nedostatečná

Předpoklad č. 4: veřejnost neví, jak obětem domácího násilí pomoci

5.2 Souhrn výsledků dotazníku

První položený dotaz se týkal proškolení policistů. Zajímalo mě, jestli respondent, který dotazník vyplňuje, byl řádně proškolený na domácí násilí. Z 88 dotazovaných odpovědělo kladně 7 osob, 81 proškolené nebylo. Domnívám se, že tento nepoměr je naprosto alarmující. Pokud vezmeme v úvahu, že se na místo incidentu dostaví minimálně 3 zasahující policisté, nemáme pokryté proškolením ani všechny policisty vykonávající dozorčí službu. A to nemluvím o hlídkové službě, která na místo

incidentu přijíždí jako první a má rozhodnout, zda se jedná nebo nejedná o domácí násilí.

Druhým dotazem jsem chtěl zjistit, kolik z dotázaných policistů přišlo během své policejní kariéry do styku s případem domácího násilí. Kladně odpovědělo všech 88 respondentů. Podotýkám, že mezi nimi jsou také „partáci“, kteří vyjížděli společně k jednomu případu, tzn. že nutně nemuselo být v rámci pěti obvodů řešeno tolik případů. V každém případě ale oproti číslu proškolených policistů jde jednoznačně o nepoměr. Jestliže do styku s domácím násilím přišlo 88 policistů, ale jen 7 jich bylo proškolených, je vidět, že informovanost policistů je podceňována.

Třetí a čtvrtý dotaz se týkal aktérů domácího násilí, konkrétně mě zajímalo kolik obětí je mužského a kolik ženského pohlaví. Stejný dotaz byl položen i agresorů. V těchto dvou otázkách odpovědělo 87 respondentů shodně – oběť byla většinou žena, pachatel většinou muž. Jeden z dotazovaných vyjížděl k případu domácího násilí, kde obětí byl senior.

U pátého dotazu jsem chtěl vědět, zda zasahující policisté jednali v souladu s ustanovením dle zákona č. 273/2008 Sb., či věc vyřešili jiným způsobem. Zatímco dle ustanovení zákona č. 273/2008 Sb. postupovalo 30 policistů, jinou variantu řešení zvolilo 58 policistů.

V pořadí šestá otázka se týkala možnosti využití institutu vykázání. Podle odpovědí je zřejmé, že institut vykázání nebyl použit pokaždé. V podstatě se dá říci, že minimálně. Kladně odpovědělo 5 respondentů. Zbylí dotázaní odpověděli, že zvolili jiný způsob, nejčastěji agresora převezli do protialkoholní záchytné stanice, neboť se kontrolou prokázalo, že je pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky.

U sedmé otázky – zda byly kontrolovány povinnosti při vykázání, vyšlo najevo, že pokud už bylo využito možnosti institutu vykázání, povinnosti plnění nebyly skoro vůbec kontrolovány. Takto odpovědělo všech 5 respondentů, kteří přišli s institutem vykázání do styku.

Došlo k porušení povinností vykázání ze strany ohrožené osoby? Takto znělo zadání osmého dotazu. Opakuji, že s institutem vykázání přišlo do styku 5 respondentů, kteří navíc uvedli, že se povinnosti skoro vůbec nekontrolovali. Jeden z nich odpověděl na tuto otázku kladně, tedy, že povinnosti vykázání porušila sama ohrožená osoba. Zbývající čtyři zaškrtili odpověď „b“, tedy, zápornou.

Následující dotaz se týkal porušení povinností vykázanou osobou, a to proti vůli ohrožené osoby. Na tento dotaz odpověděli všichni respondenti, že ne.

Desátou otázkou jsem chtěl získat informaci, zda si dotazovaní myslí, že mi měli policisté procházet školením o domácím násilí a jeho šetření pravidelně. Z celkových 88 respondentů, kteří dotazník vyplnili, jich 80 odpovědělo, že rozhodně ano, zbývajících 8 odpovědělo, že to není důležité.

Máte zpětnou vazbu o pokračování případů domácího násilí, se kterými jste přišel/a do kontaktu? To je zadání jedenácté otázky. Dvacet respondentů odpovědělo, že ano. Z tohoto počtu ještě 8 dotázaných upřesnilo, že zpětnou vazbu sice mají, ale pouze tehdy, když se zajímají oni sami. Zbytek dotázaných zpětnou vazbu nedostal.

Následující otázka, tedy v pořadí dvanáctá, byla zaměřená na obtížnost jednotlivých kroků z pohledu policisty. Čtyřicet dotázaných policistů odpovědělo, že nejobtížnější je podle nich samotný služební zákrok na místě incidentu. Vesměs proto, že nejsou řádně proškolení a kolikrát mají pochybnosti, zda jde či nejde o domácí násilí. Zbýlých 48 dotázaných uvedlo, že z jejich pohledu je nejhorší administrativa.

Jakožto zkušeného policistu, který s domácím násilím do kontaktu již několikrát přišel, mě také zajímal názor kolegů na samotného agresora. Zda se domnívají, že je reálná naděje, že se takové osoby změní. Všech 88 respondentů se domnívá, že spíše ne. Dokonce se valná většina kolegů (79) domnívá, že nikdo z ohrožených osob, se kterými přišli do kontaktu, v sobě nenajde odvahu se vzepřít a od násilníka odejít. Pouhých 9 policistů je ochotno uvěřit, že jednoho dne ohrožené osoby ukončí vztah s násilnickým partnerem.

Patnáctá otázka byla věnovaná prevenci. Respektive, zda si policie měla více zabývat prevencí před domácím násilím. Z 88 respondentů zastává 20 názor, že ano, že by se policie měla věnovat preventivní činnosti na úseku domácího násilí. Zbývajících 68 respondentů odpovědělo, že nikoliv. Dle jejich názoru jde o neefektivní činnost, neboť policie je represivní složka a finanční prostředky by měly být tedy vynaloženy pro výkon služby.

Podle slov dotázaných policistů není dokonce ani veřejnost dostatečně informovaná o možnostech jak pomoci obětem domácího násilí. Sedmdesát respondentů se domnívá, že pro veřejnost je domácí násilí stále tabu a v případě, že by je oběť požádala o pomoc, nevěděli by, kam ji směřovat a na koho ji obrátit. Pouze 18 z dotázaných zastává názor, že veřejnost disponuje dostatečnými informacemi.

5.3 Vyhodnocení předpokladů výzkumu

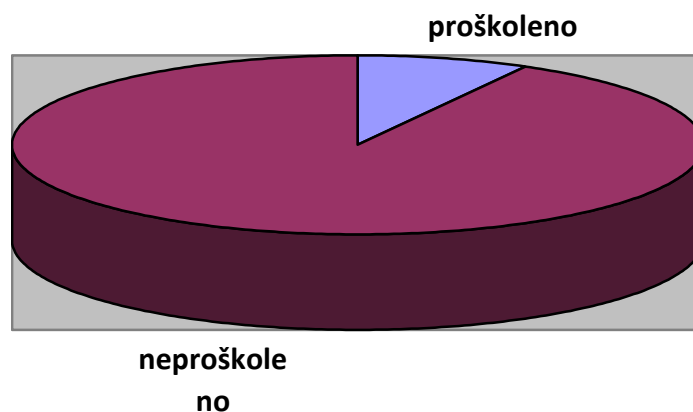
Předpoklad č. 1 Policisté procházejí školením pro postup při řešení domácího násilí

K potvrzení či vyvrácení tohoto výzkumného předpokladu, že policisté procházejí školením pro postup při řešení domácího násilí, sloužila dotazníková otázka č. 1. Byl/a jste řádně proškoleni na domácí násilí?

Výzkumné šetření nám ukázalo, že z 88 dotazovaných odpovědělo kladně 7 osob, 81 proškolené nebylo.

Hypotéza č. 1 se nepotvrdila.

Graf č. 1: Předpoklad č. 1 – Policisté procházejí školením pro postup při řešení domácího násilí

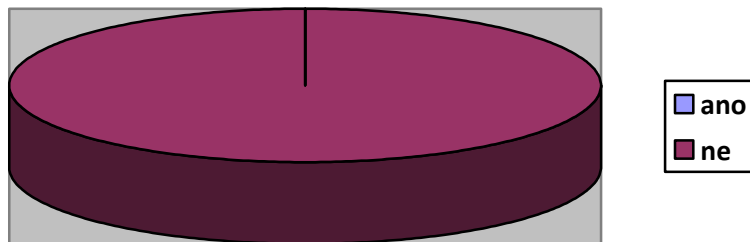
Předpoklad č. 2 Policisté kontrolují, zda jsou dodržovány povinnosti při vykázaní ze společného obydlí

K potvrzení či vyvrácení tohoto výzkumného předpokladu, že policisté kontrolují dodržování povinností spojených s vykázaním, sloužila dotazníková otázka č. 7. Byly kontrolovány povinnosti při vykázaní?

Výzkumným šetřením vyšlo najevo, že pokud už bylo využito možnosti institutu vykázaní, povinnosti plnění nebyly skoro vůbec kontrolovány. Takto odpovědělo všech 5 respondentů, kteří přišli s institutem vykázaní do styku.

Hypotéza č. 2 se nepotvrdila.

Graf č. 2: Hypotéza č. 2 – Dodržování povinností při vykázaní ze společného obydlí je kontrolováno

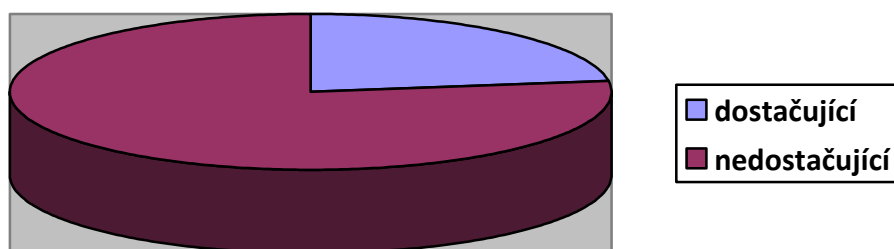
Předpoklad č. 3 Prevence ze strany PČR před domácím násilím je nedostatečná

K potvrzení či vyvrácení tohoto výzkumného předpokladu, že prevence před domácím násilím ze strany PČR je nedostatečná, sloužila dotazníková otázka č. 15. Domníváte se, že by se policie měla více zabývat prevencí před domácím násilím?

Výzkumným šetřením vyšlo najevo, že 88 respondentů zastává 20 názor, že ano, že by se policie měla věnovat preventivní činnosti na úseku domácího násilí. Zbývajících 68 respondentů odpovědělo, že nikoliv.

Hypotéza č. 3 se nepotvrdila.

Graf č. 3: Hypotéza č. 3 – Prevence ze strany PČR před domácím násilím je nedostačující

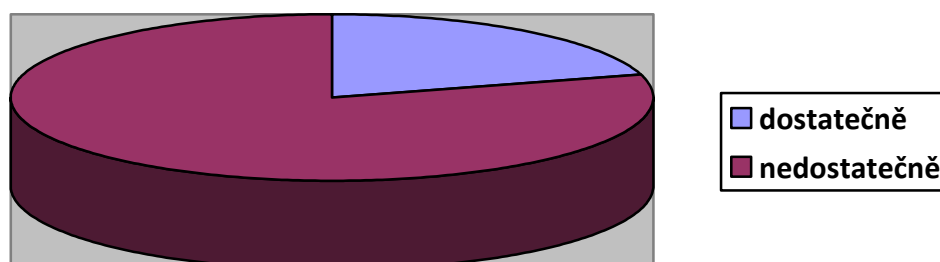
Předpoklad č. 4 Veřejnost neví, jak obětem domácího násilí pomoci

K potvrzení či vyvrácení tohoto výzkumného předpokladu, že prevence před domácím násilím ze strany PČR je nedostatečná, sloužila dotazníková otázka č. 16. Myslíte si, že je veřejnost dostatečně informovaná o možnostech pomoci obětem domácího násilí?

Výzkumné šetření prokázalo, že sedmdesát respondentů se domnívá, že pro veřejnost je domácí násilí stále tabu a v případě, že by je oběť požádala o pomoc, nevěděli by, kam ji směřovat a na koho ji obrátit. Pouze 18 z dotázaných zastává názor, že veřejnost disponuje dostatečnými informacemi.

Hypotéza č. 4 se potvrdila.

Graf č. 4: Předpoklad č. 4 – Veřejnost není dostatečně informována o možnostech pomoci obětem domácího násilí

5.4 Navrhovaná řešení

Domácí násilí jakožto sociálně- patologický jev je velice závažné selhání v mezilidských vztazích. Jak již bylo řečeno, probíhá za zavřenými dveřmi a mnohdy se o něm ani okolí nedozví. Agresoři působí na veřejnosti většinou jako seriózní spoluobčané a milující partneři. V poslední době ale vyplouvá na povrch čím dál více takových případů. Většinou ale díky všímavému okolí a blízkých lidí obětí.

Problematika domácího násilí prošla celou řadou zásadních změn, které odstartovala v roce 2004 novela zákona č. 140/1961 Sb. Díky této novele došlo k ukotvení v trestním zákoně nové skutkové podstaty trestného činu, konkrétně § 215a Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Zákon na ochranu před domácím násilím (č. 135/2006 Sb.) je založen na spolupráci tří složek: policie, soudů a intervenčních center.

Policie České republiky může ochránit oběť domácího násilí prostřednictvím institutu vykazání. Jde ale pouze o desetidenní opatření, kdy dochází k izolaci agresora od oběti. Právě proto, že jsou policisté prakticky první, kdo se s obětí setkává a mnohdy na jejich jednání závisí následný běh událostí, měli by být muži zákona řádně proškoleni. Bohužel na základě dotazníku vyšlo najevo, že školením na postup v případech domácího násilí, prošla jen hrstka policistů. Řada z nich není ani schopná na místě incidentu rozhodnout, zda se o domácí násilí jedná, či nikoliv. Dotazník zároveň odhalil i další problém, a to, že toto školení bylo pouze jednorázová akce a dalšími takovými školeními již policisté neprošli. Za tu dobu ale prošla řada oddělení cirkulací – zkušeni policisté odešli buď na lepší místa nebo úplně opustili řady policie. Systém, který byl nastaven – a to, že se domácím násilím zaobíral jen určitý počet konkrétních policistů, náhle dostal trhliny. Pro dobro věci by bylo samozřejmě proškolit všechny policisty plošně. A to nejen po linii policejního vyšetřování, ale i po linii právní a psychologické pomoci. Řada policistů totiž neví, kam má oběť domácího násilí nasměrovat.

Další rezervy pro zlepšení má také spolupráce Policie České republiky, OSPODu a organizací zabývajících se pomocí obětem domácího násilí. Naprosto ideální model by byl ten, aby tyto organizace spolu navzájem úzce spolupracovaly. Například při zásahu policistů byla okamžitě kontaktována některá organizace pomoci obětem těchto činů a ne jen OSPOD, jak je tomu doposud. Nutno podotknout, že OSPOD je kontaktován pouze ve chvíli, kdy v případě jakýmkoliv způsobem figurují

děti. Jinak vše končí maximálně institutem vykazání a zmínce oběti o nějaké fungující organizaci. Policisté z praxe ale vědí, že tyto organizace kontaktuje jen hrstka obětí.

Velkým problémem se ukázalo také to, že po uložení institutu vykazání již není kontrolováno, zda pachatel dodržuje zákaz. Je to dáno tím, že policie za poslední dobu utrpěla obrovské ztráty ve svých řadách a v současné době není schopná ani zajistit základní povinnosti týkající se ochrany osob a majetku a veřejného pořádku. Na kontrolu dodržování institutu vykazání jaksi chybí síly i prostředky.

V obecné rovině lze tedy říci, že na jednu stranu je velkým přínosem právní úprava činů týkajících se domácího násilí a postupu při jejich šetření. Na druhou stranu jsou zde ale velice hluboké nedostatky, které skýtají nepřehledné množství možností k pozitivní změně. Nejzásadnější prioritou je dle mého názoru pravidelné opakující se proškolení policistů po linii policejní činnosti, potřeba úzké spolupráce všech zainteresovaných stran, okamžitá izolace oběti od pachatele a to nejen na dobu 10 dnů a provádění pravidelných kontrol dodržování institutu vykazání. Pokud se k tomu všemu ještě zlepší i informovanost celé veřejnosti, jak obětím pomoci, domnívám se, že případů domácího násilí bude ubývat.

6 ŽIVOTNÍ PŘÍBĚHY DOMÁCIHO NÁSILÍ

V této kapitole uvedu tři příklady domácího násilí z praxe. Všechny se týkají žen, které žily či v současné době žijí v „Domově sv. Zdislavy“ v Plzni. Jde o zařízení pro matky s dětmi v tísní při Diecezní charitě. Ženy i děti mají volný pohyb, jsou začleněny do běžného života, nicméně musejí dodržovat stanovená pravidla a režim zařízení. Domov funguje ve dvou objektech – v plzeňské čtvrti Bory a v Plzni – Radobyčicích. O prvním příběhu mi vyprávěla Zdena Boříková, sociální pracovnice Domova pro matky s dětmi v tísní v Plzni – Radobyčicích a pojednává o ženě, která v domově žila zhruba před dvěma roky. Další dva příběhy mi vyprávěly samotné oběti domácího násilí, které v zařízení žijí nyní.

Osud paní Angely – 40 let

Byl týden před Vánoci roku 2002. Kolem desáté hodiny večer zazvonil zvonek u domova a za dveřmi stáli policisté. Po předchozí telefonické domluvě narychlo přivezli 40letou Angelu, ženu ukrajinské národnosti, která se do České republiky přivdala v roce 1997. K sňatku došlo z důvodu potřeby získat české občanství. Nakonec se ale Angela do svého manžela zamilovala a narodil se jim syn. Žena byla dlouhodobě týrána ze strany manžela. Tu osudnou noc ji jako několikrát napadl, nejprve verbálně a po chvíli přidal i fyzické útoky. Ženu mlátil, kopal do ní a to vše před zraky čtyřletého syna Káji. Sousedé přivolali policii, která na místě zakročila, ženu se synem odvezli nejprve k lékaři a poté do Domova sv. Zdislavy. V té době bylo domácí násilí tabu, a tak místo institutu vykazání bylo zapotřebí odvést oběť. Během týdne manžel zjistil, kde svou manželku má a začal do zařízení docházet. Angelu neustále přemlouval, ať se vrátí, že už na ní bude hodný. Když sliby nezabraly jako pokaždé předtím, přišlo na řadu vyhrožování. Jeho chování eskalovalo ve chvíli, kdy se dozvěděl, že jeho choť podala žádost o rozvod. Terčem výhrůžek se staly i sociální pracovnice a došlo i ke škodám na majetku. Situace si žádala rychlé jednání. Potají byla žena i se synem následující noc převezena do obdobného zařízení na Moravě. Když si Angela vyřídila potřebné formality, odstěhovala se zpět na Ukrajinu. K rozvodovému řízení poslala místo sebe právního zástupce.

Příběh paní Kristýny – 37 let

Dnes dvaatřicetiletá Kristýna vyrůstala sice v úplné, nicméně neuspokojivé rodině. Maminka byla v invalidním důchodu, otec pracoval jako strojník ve Škodovce, ale po celý život měl problémy s alkoholem. Dny, kdy se vracel domů pod vlivem alkoholu, převyšovaly ty, kdy dorazil střízlivý. A to v podstatě celou dobu, co si Kristýna pamatuje. Podle jejích slov se rodiče zpočátku hádali mimo přítomnost dětí a rozpory v rodině se snažili skrývat. Postupem času se ale vše zhoršilo a otec byl s alkoholem v krvi čím dál víc agresivní. Kvůli sebemenšímu podnětu fyzicky napadal ženu, Kristýnu i jejího bratra. Rodina se ho bála a každý den žila ve strachu, kdy a v jakém stavu se táta vrátí domů. Roky plynuly a surovost otce nabírala na síle. V noci, když se opilý vrátil z hospody domů, nutil zprvu pouze ženu, poté i děti, aby mu uvařily něco k jídlu. Když bylo bratrovi Týny 15 let, šel ze základní školy studovat do Karlových Varů a to jen proto, aby mohl odejít z domova a žít na internátu. Kristýně bylo líto maminky, a tak když měla volbu školy, zůstala raději doma a to i za cenu toho, že zůstala pod vlivem násilnického otce. Tím, že odešel bratr, svezla se vždy všechna zlost jen na ni a na matku. Kristýna nikdy kvůli mamince nelitovala svého rozhodnutí, ale i ona si přála co nejdříve opustit rodné hnízdo. Když jí bylo 15 let, začala chodit na diskotéky. Nikdy se ale nenapila alkoholu, protože jak sama říká, měla k němu kvůli otci velký odpor. Zhruba o půl roku později se seznámila s Vlastou, klukem z vedlejší vesnice. V jeho přítomnosti zapomínala na příkoří a křivdy, které na ní i mamince otec páchá. Byla do něj tak zamilovaná, že přehlížela i některé jeho vlastnosti, především ty, které později ovlivnily její život. Když jí bylo 17 let, otěhotněla. Následovala svatba, po které ale došlo k razantní změně jejího vyvoleného. Z pozorného a milého chlapce, který sice rád pije pivo, ale „má vše pod kontrolou“ se vyklubal surový alkoholik, který Kristýnu bil a to dokonce i v těhotenství. Přesto s ním zůstala a porodila mu další dvě děti. Jak plynul čas, manželovo chování vůči Kristýně se zhoršovalo, v jednom kuse ji ponižoval, nadával, posmíval se jí, násilím si vynucoval sex a bil ji. V mnohém se podobal jejímu otci. Kristýna opět prožívala to, co s kdysi s ním. Jednoho dne se rozhodla od manžela utéci, jelikož neměla kam, utekla zpět k rodičům. Ještě téhož večera ji její otec násilím dovlekl k manželovi. Nemusím zdůrazňovat, že za svůj útěk byla „potrestaná“. Dny a roky plynuly, až bylo nejstarší dceři 17 let. Matce přinesla kontakt na Bílý kruh bezpečí a na Domov sv. Zdislavy. Zároveň jí vysvětlila, co je to za organizace a že vše zjistila, aby ochránila ji i mladší sourozence. Po celou dobu za

Kristýnou stojí pracovníci OSPODu a dalších v této práci zmiňovaných neziskových organizací pomáhajících obětem domácího násilí s právními úkony spojenými s péčí o děti a s rozvodem. Kristýna změnila zaměstnání a transformací prošly téměř všechny směry jejího života. Postupně začala nabývat zpět ztracené sebevědomí a úžasnou zprávou je, že Magistrát města Plzeň v současné době projednává její žádost o byt. Na jednu stranu doufá, že se na ni usměje štěstí a najde si hodného a milujícího partnera, jedním dechem ale dodává, že k mužům ztratila důvěru a má z nich strach. Je jasné, že se není čemu divit.

Osud paní Romany – 30 let

Paní Romana žije v Domově sv. Zdislavy ze všech oslovených žen nejkratší dobu. Při vyprávění jejího životního příběhu jsem musel udělat několik přestávek, neboť se ukázalo, že je paní Romana psychicky vyčerpaná. Jak sama říká, stále se v noci s obavami budí a vzpomínka na nedalekou minulost ji vhání slzy do očí.

Paní Romana do dnešní doby nezná své rodiče. Lidé, u kterých vyrůstala, ji adoptovali, když jí bylo zhruba 5 let a to proto, že sami nemohli mít děti. Romana na své dětství vzpomíná velice hezky. Byla jedno z těch šťastných dětí, které má milující rodiče, a co na tom, že nejsou praví? Vše bylo harmonické a krásné, ale jednoho dne to skončilo. Když bylo Romaně 12 let, zemřel její tatínek při autonehodě. Maminka se nervově zhroutila a trvalo dlouhou dobu, než se opět postavila na nohy, a začala žít. Tři roky po smrti tatínka, si maminka našla přítele. Po dlouhé době se cítila opět šťastná a nevnímala ani dobře míněné rady svých kamarádek, a to, že její nový vyvolený je lenoch celý život jen pobírající sociální dávky, alkoholik a násilník. Postupem času ukončila kontakt s každým, kdo jí jejího nového přítele hanil. Neuběhly ani 3 měsíce a nastěhovala si ho domů. V tu chvíli se nový přítel projevil v plné kráse. Oběma ženám začalo doma hotové peklo. Tyran je ponižoval, mlátil, nadával jim a postupně obral matku o veškeré peníze. Ta na něm byla ale natolik fixovaná a citově závislá, že si to nechala líbit a ještě jeho jednání omlouvala. Když bylo Romaně kolem 17 let, začal na ni útočit i sexuálně. Když to řekla matce, nevěřila jí. Navíc ji obvinila, že ho sama svádí, že on by toho nebyl schopný a Romanu z domu vyhodila. To bylo naposledy, co Romana matku viděla. Při vši té hrůze měla ale Romana nakonec přeci jen štěstí. Stačila dodělat školu a jako kuchař – číšník si našla zaměstnání v jednom penzionu v horách. Dostala poměrně slušný plat, měla stravu a ubytování. Zdálo se, že to nejhorší má paní Romana již za

sebou a nyní bude prožívat jen a jen šťastné okamžiky. Vše se ale po pěti letech zhroutilo jako domeček z karet. Do penzionu nastoupil Pepa, mladý, statný a inteligentní provozní, který Romanu okamžitě okouzil. Ani ona jemu nebyla lhostejná, a tak byla otázka času, kdy se Pepa s Romanou sblíží. Již na počátku jeho vztahu vnímala Romana jeho zálibu v alkoholu a ženách, ale své obavy sama pro sebe ukončila slovy, že se kvůli ní Pepa změní. Po několika měsících známosti následovala pohádková svatba na nedalekém zámku a do roka se jim narodil chlapeček – Pepíček. V té době přišel Pepa s myšlenkou, že když bydlí u hranic, založí si noční klub. Romana nesouhlasila, ale v podstatě na její názor nebyl brán zřetel. Podnik Pepovi prosperoval a na Romaniny výčitky měl vždy okamžitou odpověď – máš prachy, tak si nestěžuj. Později se Romana dozvídala, že manžel tráví se svými zaměstnankyněmi mnoho času, a to dokonce i na pokojích. Když se ozvala, vždy ji surově zmlátil. Druhý den přišel s obrovskou kyticí a omlouval se, sliboval hory doly a kál se. Romana je velice lítostivá osoba, a pokaždé muži odpustila. Zlom nastal ve chvíli, kdy ji Pepa začal nutit „pracovat“ v jeho podniku. Romana ho natolik milovala, že mu párkrát vyhověla. Jednoho dne se jí přičilo toto chleboďárcovství natolik, že muži odmítla. Ten ji zmlátil a pohrozil, že ji má vyfocenou a jestli mu opět nevyhoví, rozvede se s ní a Pepíčka získá do vlastní péče. Romana byla na pokraji nervového zhroucení. Z obavy ze svého manžela se mu podvolovala, aby neztratila synka. Vše prasklo ve chvíli, kdy bylo malému 5 let a jela s ním k doktoru na preventivní prohlídku. Doktorka při vyšetřování Pepíčka udělala rychlý pohyb a Romana si intuitivně kryla rukama hlavu. Protože byla paní doktorka častým hostem penzionu, kde Romana dělala, znala ji. Zeptala se proto na důvod její reakce. Svou otázku ještě doplnila větou, že ví, že ji manžel bije, a to i přesto, že o tom neměla nejmenší tušení. Romana se rozplakala a vše paní doktorce řekla. Ta ji pomohla zkontaktovat OSPOD, policii, Bílý kruh bezpečí a domov se zvláštním režimem v Klatovech. Romana se synem již ten den domů nevrátila. Noc strávili v azylovém domě pod záštitou Dieceznní charity. Po půl roce je z bezpečnostních důvodů anonymně převezli právě do Domova sv. Zdislavy v Plzni. Na obou je vidět, že se pomalu ale jistě začínají dostávat do života, i když se malý Pepíček od maminky nehne ani na krok. Měsíc před rozhovorem proběhl soud ohledně výchovy a výživy nezletilého Pepíčka, který byl svěřen do péče Romany. Otcí byly povoleny návštěvy, ale pouze za dohledu pracovnice OSPODu. Pepa ovšem o svého syna ztratil zájem a nepřijel jej navštívit ani jednou.

ZÁVĚR

Domácí násilí je společenský problém, který ještě v poměrně nedávné době byl společenským tabu. Je to dáno především tím, že je pácháno za zavřenými dveřmi mimo přítomnost cizích osob. Na venek se domácnosti tváří mile a harmonicky, ale takové chování se velice rychle změní ve chvíli, kdy je agresore se svou obětí sám. Po dlouhou dobu byl všeobecně mezi lidmi zakořeněn názor, že co se děje uvnitř domácnosti, je pouze jejich soukromá věc a ostatních zbytečná starost. Navíc, kdyby to bylo tak špatné soužití, údajná oběť by s násilníkem přeci nebyla. A kdo ví, třeba si to zaslouží. Zlom nastal až postupnou medializací jednotlivých případů a novelizací hned několika zákonů. Veřejnost přestala nad problematikou domácího násilí „zavírat oči a dělat, jako že o ní neví“. Problém ale nadále zůstává v tom, že veřejnost není dostatečně informovaná a neví, jak obětem v podobných situacích pomoci. V teoretické části jsem čerpal hned z několika zdrojů, které ale byly spolu navzájem provázány a vesměs uváděly jedny a ty samé informace. Během práce jsem zjistil, že se této problematice věnují většinou ženy, většina dostupné literatury byla psána ženami. Praktickou část tvoří dotazník, prostřednictvím kterého jsem se chtěl ujistit o svém názoru, že nejen široká veřejnost, ale i policisté nejsou dostatečně informovaní. Bohužel se má domněnka potvrdila a vyšlo najevo, že ani policisté, tedy ti, kteří mají na místech incidentu zasahovat, nedisponují takovými informacemi, kterými by měli. Výzkum prokázal, že proškolení policistů byl pouze jednorázový boom, který ale zdaleka nepokryl ani polovinu všech sloužících mužů zákona. Ti mnohdy ani netuší, jakým způsobem rozpoznat, že případ, na který vyjeli je domácí násilí, či jen trochu „italský“ typ rodiny.

Otázka je tedy jasná. Jak zlepšit nynější situaci? Jak docílit lepší informovanosti policistů a občanů? Jakým způsobem pomoci i těm obětem, které jsou ve stádiu neustálého váhání a omlouvání svého agresivního partnera? Co se policistů týče, do začátku by pomohlo důkladné proškolení všech stávajících policistů. A následně jejich pravidelné přeškolení. Informovanost občanů by mohly zlepšit různé preventivní kampaně. Pokud by se podařilo docílit maximální možné informovanosti policistů a především občanů, výsledek by se projevil i ve změně pohledu obětí. Ve chvíli, kdy by se od někoho, komu věří, dozvěděli o všech možnostech pomoci, věřím, že by v sobě dokázali najít sílu a nevyhovující partnerský svazek opustit. Za vším ale stojí

komunikace, která jde ruku v ruce s dostatečným množstvím informací. Pokud informace nemáme, těžko můžeme komunikovat – na jakémkoliv téma, obzvláště na tak závažné, jakým bezesporu domácí násilí je.

Součástí praktické části bakalářské práce jsou také tři životní příběhy žen, které se nakonec od svých tyranů odloučily a postavily se na vlastní nohy. Tyto tři osudy si jsou velice podobné, a to vznikem problému, průběhem problému a i završením problému. Všechny skončily v podstatě dobře. Ženy se vymanily z domácího násilí, a i když je toto období života velice silně ovlivnilo, našly smysl svých životů, dokázaly se postavit na vlastní nohy a opět začaly žít. Bohužel je na světě ještě mnoho žen, které tolik odvahy v sobě ještě nenašly a nadále trpí za zdmi bytů a domů. Snad brzy i ony řeknou jednou provždy dost, už ne a odpoutají se od zla, které je obklopuje. Pokud se do té doby změní i spolupráce policie, soudů a všech potřebných neziskových organizací, nebude zde ani prostor proto, aby si to oběti již poněkolkáté rozmyslely a opět svým tyranům uvěřily.

POUŽITÁ LITERATURA

Odborné knihy

1. BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., WUNSCHOVÁ, P., BLÁHOVÁ, K. *Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. 92 s. ISBN 978-80-254-5422-0.
2. BENTOVIN, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha : Grada, 1998. 115 s. ISBN 80-7169-629-3.
3. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
4. CONWAYOVÁ, Helen, L. *Domácí násilí: Příručka pro současné i potencionální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. Platným od 1. Ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. 160 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
5. ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí: Přístup k řešení problémů ve vybraných evropských*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002. 145 s. ISBN 80-86284-19-0.
6. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
7. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vydání. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
8. GJURIČOVÁ, Š., KOCURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3.
9. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. 2. vydání. Praha: Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
10. MARTINKOVÁ, M. *Údaje o v ČR policií evidovaných obětech ve věku 60 a více let a o osobách, které byly za trestnou činnost na těchto jedincích trestně stíhány během čtrnáctiletého období (1994 – 2007)*. In Špatné zacházení s osobami pokročilého věku – se zvláštním zřetelem k domácímu násilí. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha, 2009. s. 98. ISBN 978-80-7338-087-8.
11. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.

12. NEDVĚDOVÁ, A., VANÍČKOVÁ, L., CHOMOVÁ, Z. *Sborník textů k problematice domácího násilí*. 1. Vydání. Praha: Centrum sociální služeb Praha, 2010. 164 s. dostupný z <http://www.csspraha.cz/ke-stazeni>.
13. STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. 1999. 214 s. ISBN 80-85834-60-X.
14. STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. 1. vydání. Brno: Novpress, 2009. 91 s. ISBN 978-80-7418-020-03.
15. ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vydání. Praha: Portál, 2007. 378 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
16. VAVROŇOVÁ, M., PROKOPOVÁ, Z., PAVLÍKOVÁ-ČACKÁ, I. *Intervence v případech domácího násilí: Informační materiál pro policisty*. ROSA, 2003 – 29 s.
17. VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vydání. Praha: proFem 2008. 194 s. ISBN 978-80-903626-7-3.

Internetové zdroje

Acorus. *Poslání organizace*. [online]. [cit. 15.6.2013].

Dostupný z: <http://www.acorus.cz/cz/o-nas/poslani-organizace.html>

BKB. *Služba odborné sociální poradenství*. [online]. [cit. 15.6.2013]

Dostupný z: <http://www.bkb.cz/o-nas/verejny-zavazek-registrovanych-socialnich-sluzeb-bkb/>

Diakonie Českobratrské církve evangelické. SOS. Centrum.[online].

[cit. 15.6.2013]

Dostupný z <http://soscentrum.cz/index.php>

EEG biofeedback. *Posttraumatická psychická porucha*. [online]. [cit. 8.6.2013].

Dostupné z: <http://www.biofeedbackbrno.cz/posttraumaticka-stresova-porucha/>

Help24. *Oběti domácího násilí*. [online]. C2001-2009 [cit. 2.6.2013].

Dostupný z: http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=obeti_domaciho_nasil
i

MVČR. *Informační servis prevence kriminality*. [online]. c 2009.

[cit. 15.6.2013]

Dostupný z www.mvcr.cz/soubor/infoservis-zari-pdf.aspx

Policie ČR. *Cena nejlepší praxe 2009*. [online]. c2010. [cit. 15.6.2013]

Dostupný z <http://www.policie.cz/clanek/cena-nejlepsi-praxe-2009.aspx>

Policie ČR. *Místo činu? Domov!*. [online]. c2010. [cit. 2.6.2013]

Dostupný z: <http://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=21527356&doctype=ART&>

Příznaky a projevy. Psychiatrie – sexuologie. Stockholmský syndrom. [online]. [cit. 2.6.2013].

Dostupné z: <http://www.priznaky-projevy.cz/psychiatrie-sexuologie/stockholmsky-syndrom-priznaky-projevy-symptomy>

ROSA. *Kdo jsme*. [online]. [cit. 15.6.2013].

Dostupný z <http://www.rosa-os.cz/>

Syndrom CAN (Child Abuse and Neglect). [online] . [cit. 15.6.2013].

Dostupný z:

http://www.phil.muni.cz/~hump/psychoterapie/deti/Papers/CAN_Fiserova.pdf

Právní přepisy

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Seznam příloh

Příloha č. 1: Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,

Hlava VII, § 44 – 47

Příloha č. 2: Pomůcka pro policisty SARA DN

Příloha č. 3: Dotazník do řad příslušníků Policie ČR

**Příloha č. 1 - Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,
Hlava VII, § 44 – 47**

Hlava VII

Vykázání

§ 44

(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

(2) Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

(4) Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

(5) Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázáni. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázáni (dále jen „příslušné krajské ředitelství“). Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázáni podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázáni a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázáni.

(6) Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázáni nebyly splněny, vykázáni ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.

§ 45

(1) Vykázaná osoba je povinna

- a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázáni,
- b) zdržet se vstupu do prostoru podle písmene a),
- c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy podle písmene d).

(2) Vykázaná osoba má právo

- a) vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před splněním povinnosti podle odstavce 1 písm. a),
- b) vzít si v průběhu vykázáni ze společného obydlí věci podle písmene a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje,

- c) ověřovat provedení vykázaní zejména na čísle tísňového volání 158,
 - d) vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru policie.
- (3) Policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost. Od této osoby dále vyžádá adresu pro doručování.

§ 46

Policista poučí ohroženou osobu o

- a) možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu,
- b) možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a
- c) následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázaní přihlíží.

§ 47

(1) Územní rozsah prostoru, na který se vykázaní vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Je-li v důsledku vykázaní ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby za účelem přijetí potřebných opatření.

(2) Při provádění úkonů souvisejících s vykázaním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení.

(3) Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázaní v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

(4) Policista ve lhůtě 3 dnů od vykázaní provede kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázaní.

(5) O provedených úkonech a opatřeních sepíše policista úřední záznam.

Příloha č. 2 – Pomůcka pro policisty SARA DN

sara dn
pomůcka pro policisty

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- 1) OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předešlé zákroky PČR, na úrazy apod.*
- 2) ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůžek.*
- 3) JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLÍ** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácím násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- 4) NEVĚŘEJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUCÍHO DN

V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobou, která na otázky odpoví, může být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zajímejte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořádat záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohrožené osoby.

Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PČR
- po 1. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte OSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku

Tento dokument vydává Bílý kruh bezpečí, o.s. v rámci projektu „Regionální podpora informovanosti o nesoropince pomoci obětem domácího násilí“, projekt spolufinancuje Evropská unie a státní rozpočet České republiky.

sara dn

3x5 otázek
na rizikové faktory

ODDÍL 1

NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBĚ

- 1) Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů
- 4) Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2

OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráčskou závislostí např. na automatech
- 5) Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3

ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná své práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obsluhností
- 5) Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

www.donalinka.cz – www.bkb.cz – www.domacinasilii.cz

Copyright © 2005 P. R. Kropp, S. D. Hart & H. Bořilaga – Copyright © 2006 Bílý kruh bezpečí, o.s.
Kopírování, reprodukce a opětovný přenos jakýmkoli způsobem jsou zakázány mezinárodním právem.

Příloha č. 3 – dotazník do řad příslušníků Policie ČR

Policisté a domácí násilí

Dotazník o 16. otázkách

Zaškrtněte odpověď, která je Vám nejbližší, pod každým dotazem máte prostor pro eventuální rozvedení odpovědi.

1. Byl/a jste řádně proškolen/a na domácí násilí?

a) ano

b) ne

2. Řešil/a jste nějaký případ domácího násilí?

a) žádný

c) 5 a více

b) 1 až 5

DÁLE JIŽ POKRAČUJE JEN TEN, KDO NA PŘEDCHOZÍ OTÁZKU ODPOVĚDĚL KLADNĚ.

3. Kdo byl ohrožená osoba?

a) převážně partner

c) jiné – jaké.....

b) převážně partnerka

4. Kdo byl agresor?

a) většinou partner

c) jiné -jaké.....

b) většinou partnerka

5. Jakým způsobem jste incident vyřešil/a?
a) domluvou
b) v souladu s oprávněním z. č. 273/2008 Sb. o PČR, nebo jiná zákonná opatření
6. Bylo využito institutu vykázání?
a) ano
b) ne
c) incident jsem jej řešil(a) jinak
7. Byly kontrolovány povinnosti při vykázání?
a) pokaždé
b) téměř vždy
c) skoro vůbec
d) incident jsem řešil/a jiným způsobem
8. Bylo porušeno vykázání ze strany ohrožené osoby?
a) ano
b) ne
c) nevím, nemám zpětnou vazbu
d) incident jsem řešil/a jiným způsobem
9. Porušil agresor vykázání proti vůli ohrožené osoby?
a) většinou ano
b) většinou ne
c) nevím, nemám zpětnou vazbu
d) věc jsem řešil/a jiným způsobem
10. Domníváte se, že by měli být policisté pravidelně proškoleni ohledně problematiky domácího násilí?
a) rozhodně ano
b) ne

11. Máte zpětnou vazbu o pokračování případů domácího násilí, se kterými jste přišel/a do kontaktu?

a) ano

b) ne

12. Co je podle vás z pohledu policisty nejobtížnější v případech domácího násilí?

a) samotný služební zákrok na místě incidentu

b) administrativa

13. Je podle vás reálná naděje, že se agresoři, proti kterým jste zakročoval, zlepší?

a) ano, snad

b) rozhodně ne

14. Myslíte si, že některá z ohrožených osob, se kterými jste se setkal/a najde vnitřní sílu a ukončí společný život vedle násilníka?

a) možná jedna nebo dvě

b) zřejmě žádná

15. Domníváte se, že by se policie měla více zabývat prevencí před domácím násilím?

a) ano, prevence není nikdy je důležitá

b) ne, je to neefektivní

16. Myslíte si, že je veřejnost dostatečně informovaná o možnostech pomoci obětem domácího násilí?

a) ano

b) ne

Bibliografický záznam

Vítovec, J., *Domácí násilí z pohledu policejní práce: bakalářská práce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, pedagogická fakulta, katedra pedagogiky a psychologie, 2014, 65 s., + CD. Bakalářská práce. Vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Miroslav Somr, DrSc.

Abstrakt

Bakalářská práce „Domácí násilí z pohledu policejní práce“ je souhrnem informací týkajících se příčin, znaků a forem domácího násilí. Hlavním cílem práce je nastínit problematiku dění „za zavřenými dveřmi“, poukázat na faktory, které souvisejí s domácím násilím a také na nedostatky jejich nápravy, a pomoci obětem domácího násilí. Bakalářská práce seznamuje s důležitými zákony a změnami dosavadním zákonů, kdy tyto změny odstartovala v roce 2004 novela zákona č. 140/1961 Sb, která ukotvila do trestního zákona novou skutkovou podstatu trestného činu, konkrétně § 215a Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Nejzásadnější změna je spojená s účinností zákona č. 135/2006 Sb. Zákon na ochranu před domácím násilím je založen na spolupráci tří složek: policie, soudů a intervenčních center. Policie České republiky může ochránit oběť domácího násilí prostřednictvím institutu vykazání. Součástí práce jsou také informace o jednotlivých organizacích, které se zabývají pomocí obětem domácího násilí a postup orgánů činných v trestním řízení při řešení těchto případů. Praktická část bakalářské práce je výsledkem výzkumu, který byl prováděn mezi policisty v Plzni. Krátký dotazník byl rozdán na několik obvodních oddělení policie a kolegové jej anonymně vyplnili.

Klíčová slova

Domácí násilí, oběť, pachatel, institut vykazání, trestný čin, pomoc

Abstract

Bachelor thesis "Domestic violence from the perspective of police work " is a compendium of information on the causes , signs and forms of domestic violence . The main goal of this work is to outline the issues happening " behind closed doors" , to identify factors associated with domestic violence and also to remedy their shortcomings , and help victims of domestic violence. Bachelor thesis introduces important legislation and amendments to existing laws when these changes started in the 2004 amendment to Act No. 140 /1961 , which anchored in the Criminal Code new facts of the crime , namely § 215a Cruelty to a person living in a shared flat or house . The most significant change is associated with Act No. 135/2006 Coll . The law on protection against domestic violence is based on the cooperation of three components: police, courts and intervention centers. Police of the Czech Republic can protect a victim of domestic violence through the institute reporting . The work also contains such information about the organizations that deal with victims of domestic violence and procedures of law enforcement in dealing with these cases. The practical part of the thesis is the result of research that was carried out between police officers in London. A short questionnaire was distributed to several district The Department of Police and colleagues filled it anonymously.

Keywords

Domestic violence victim , offender, Institute of reporting crime , help